БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ЁШ ЛЕНИНЧИ

Газета 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган

1990 йил 22 февраль Пайшанба № 37 (13.473). Баҳоси 3 тийин.

• ЎЗБЕКИСТОН ЛКСМ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ОРГАНИ •

Съездолди мусоҳабаси

Баҳо бериш яхши, лекин...

ВЛКСМ XXI СЪЕЗДИ ДЕЛЕГАТИ, САМАРҚАНД ВИЛОЯТИ, ПАСТДАРҒОМ НОҲИЯСИ КОМСОМОЛ ҚУМИТАСИНИНГ САРКОТИБИ АБДУРАЗЗОҚ ТИЛЛАЕВ БИЛАН МУСОҲАБА.

— Делегатлардан ихлосимиз қайтган. Ҳар нечук, уларга эҳтиёткор бўлиб ёндашишни — баҳо беришни ўргандик. Ана шундай вазиятда делегат бўлишингизни қандай қабул қиласиз! Мулоқотларда делегат ҳам ҳамма қатори оддий одамда, деймиз. Ундай бўлса, нега ҳамма эмас, сиз делегат бўлдингиз!

— Йўқ, ҳозир ундай эмас. Вилоят комсомол конферцияси делегатлари бу фикрнинг эскирганлигини исбот этишди. Делегат бўлиш бахтига муяссар бўлганлар ўзларига билдирилган ишонч масъулиятини конференция давомида тўлиқ ҳис этиб турдилар. Ноҳиямиз қишлоқ хўжалигига асосланган. Авваллари қишлоқ ёшларининг сиёсий онглилик даражаси ниҳоятда паст деган фикрда эдим. Аммо энди шу хулосага келдимки, ёшларимиз фақат меҳнат қилибгина қолмасдан, ижтимоий ҳаётда юз бераётган сиёсий воқеаларга жиддий муносабатда бўлишмоқда. Хатирчи, Нурота, Пахтачи, Оқдарё, ноҳиямиз ёшлари кундалик ҳаёт қўяётган муаммоларни айтиш билан бирга, уларни қандай ҳал қилиш кераклиги тўғрисида фикр билдирдилар. Бу эса жамиятимиздаги ўзгаришлар ижобий томонга ҳал бўлаётганлигидан далолатдир. Тўғри, фикр билдириш — ишнинг бошланишидир. Лекин шуни унутмаслигимиз керакки, биз қачонки ёшларимизнинг ғоявий жўшқинлигини оширсаккина ана шунда аниқ мақсадларга эришамиз, акс ҳолда ҳеч нарса ўзгармайди.

Ёшларимиз ижтимоий ҳаётдаги муаммолар кимлар томонидан бажарилмаётганлигини очиқчасига эътироф этишди. Тўғри-да, қишлоқнинг ёзда чанг, қишда лой кўчаларини юқоридан келиб асфальтлаб беришмайди-да. Ичимлик сувининг, электр нурининг, вақтида бўлиши, ёш оилаларга уй-жой масаласида ёрдам бериш ва инсонларга маънавий кўмак беришга ҳам юқоридан қарор кутиб ўтиришнинг ўзи кулгулидир.

Сизнинг вилоят комсомол конференцияси тафсилотини «Уйғониш» деб баҳолаганингизга қўшилмайман. Сабаб, турғунлик йиллари деб қораланаётган вақтларда ҳам ижобий ишлар бўлганлигини биз инкор қила олмаймиз. Ўтмишни қоралайвериш ҳозирда қандай иш қилишимизни белгиламайди. Чунки самарқандлик ёшлар ғоявий савиясида пойдевор бўлмаганда, фаоллик намоён бўлмаган бўлар эди. Демак, биз уйғоқмиз, ухламаганмиз.

Ноҳиямиз комсомол ёшларининг бир йиғилишида К. Маркс номли жамоа хўжалик комсомол ташкилоти котиби А. Мустановнинг «Менинг шаҳар ёшларига рашким келади...» деган фикри ҳанузгача тинчлик бермайди. Бу ўкинчми ё қишлоқларда турмуш тарзи ночорлигидан ачинишми?

Иқтисодий танг аҳволга келиб қолишимизга наҳотки биз айбдор бўлсак? Наҳотки, биз меҳнат қилмаётган бўлсак? Йўқ, биз меҳнат қилаяпмиз, аммо меҳнатимизга яраша тақдирланмаяпмиз. Биз камчиликларни фақатгина айтибгина қолмасдан, уларнинг ечимини топиш учун курашишимиз кераклигига делегат сифатида жавобгарман деб ҳис қиламан. Делегат — бу унвон ёки обрў эмас. Бу ўз қобиғидан чиқиб ўзгалар ҳақида ўйлаш демакдир...

— Вилоят комсомол конференциясида биринчи котибликка кўрсатилган номзодингизни қайтариб олдингиз. «Мен ҳали бу ўринга лойиқ эмасман», — дедингиз. Айтинг-чи, бу камтарликми ё тан олишликми!

— Оддийгина қилиб айтганда бу ўзимдаги баъзи камчиликларни илғаган ҳолда тан олиш.

— Ёдингиздадир, сиздан «Ноҳия комсомол қўмитасининг саркотиблигига ўзингизни лойиқман деб биласизми!» деб сўрагандим.

— Бу саволга жавоб беришга ҳали ҳам ожизман. Чунки ноҳия комсомолларининг етакчиси сифатида кўп ишларни бажаришим керак. Бироқ комсомол ишида чегара йўқдек кўринади. Мен комсомолга ноҳия техника ремонти бирлашмаси ташкилотидан ишга келганман. Икки йил иккинчи котиб бўлиб ишладим. Большевик-Пастдарғом ноҳиялари комсомол қўмиталари қўшма пленумида биринчи котибликка сайлашганда ўзимга билдирилган ишончдан ниҳоятда хурсанд бўлдим. Бу, албатта, талабчанлик, масъулият билан ишлашни талаб этади.

Қаердадир ўқиганим, яъни «Ўз ишингдан қониқиш ҳисси пайдо қилдингми, демак сен эртанги кун учун кераксиз кишига айланасан!» — деган фикрга тўла қўшиламан ва амал қиламан.

— Ҳозир жуда кўпчилик комсомол сўзини эшитса, пешонаси тиришади. Бу сизга, комсомолдан «нон еяётган» кишига таъсир қилмайдими! Ахир халқимизда «Нонингни ҳалоллаб е» деган нақл бор.

— Мен ҳам «эҳ, сиз комсомоллар!» деган иборани эшитиб тураман. Бунинг сабаби нимада? Бу савол мени ҳам ўйга толдиради. 70—80-йиллар ёшлар ташкилотлари фаолияти анча сустлашиб, ҳатто ҳаракатсиз қолиб кетган эди. Чунки сўнгги йилларда комсомол ташкилотлари мустақиллиги йўқола борди. Миқдор ортидан қувиш ҳам сифатга, ҳам қадр-қимматга катта путур етказиб қўйди. Кейинги пайтда онгимизда комсомол ташкилотидан талаб қилиш ҳисси кучайди. Бу ҳолни қоралашимиз ҳам унча инсофдан эмас. Лекин комсомол ёшларга илоҳийлик инъом қилувчи ташкилот эмаслигини тушуниб, тушунтирмоғимиз керак. Комсомол ташкилоти ўз номи билан ёшларнинг сиёсий ташкилотидир. Биз комсомолдан ўз эҳтиёжимиз учун фақатгина талаб қилмасдан, унинг обрўсини тиклаш йўлларини топишимиз керак бўлади.

Бугунги кунда ҳамма нарсанинг интиҳоси бор. Комсомолдан «нон» еяётганлар ҳам вақти келиб керакли инсонлар олдида ҳисоб бериши мумкинлигини билиб ишламоқлари керак.

— Бир суҳбатда сизга «Ноҳия комсомол қўмиталари саркотибларининг ичида «жонлироғи шу» деб таъриф берилган эди.

— Бу ортиқча баҳодир. Менинг иш юритиш талабим — талабчанлик. Адолатсизликка тоқатим йўқ. Ходимларга топшириқ бердимми, унинг ижроси билан албатта қизиқамангина эмас, талаб ҳам қиламан. (Аслида комсомолнинг обрўйи тушишига сабаб — ижронинг назорат қилинмай келинганлигида). Бирорта бошланғич ташкилотга бормаган кунимни самарасиз ўтган кун деб биламан.

— Сизни нималар ташвишлантиради! Бу ташвишлар кўнгилни ғаш қилувчи ўткинчи ҳолатми!

— Ташвишлар... Қани энди бу сўзни бир кунгина тилга олмай яшай олсак. Жамиятимизда одамлар ўртасида тўқликка (аслида биз тўқмизми ўзи?) шўхликнинг ошиб тушаётганлиги, кишилар ўртасидаги ҳурмат ва қадриятнинг йўқолиб бораётганлиги, аслида биз нимага яшаяпмиз, бир-биримизни суймасак: Аслида буларнинг ҳаммасини олдини олиш мумкин. Бўшанглик ва кўнгилчанлик панд беради. Биз кўп масалаларни Иттифоқ миқёсида олмай, маҳаллий шароитга кўпроқ эътибор бермоғимиз керак. Ноҳиямизда Козимов номидаги мева-узумчиликка ихтисослашган давлат — хўжалиги бор. Лекин, афсуски, бугунги кунда бозорларда олманинг ҳар бир килограмми 3-4 сўмдан, майизнинг ҳар бир килограмми 9-10 сўмдан кам эмас. Лекин ҳар доим четга мева чиқазиш планлари бажариб келинган. Марказий шаҳарлар бозорларидаги нархлар бизникидан арзон. Агар етиштираётган мева-сабзавотларимизни омборларда қуритсак, шу ерларда сақланган мева-сабзавотларни ноҳия, вилоятимиз меҳнаткашларига етказиб бериб турсак — бозорлардаги нархлар бу қадар ошиб кетмас эди. Ва бу энг тўғри йўл бўлар эди.

Ноҳиямизда айрим хўжаликлар мева ва сабзавот етиштиришга ихтисослаштирилади. Бу эса ноҳия ҳудудида маҳсулотларни қайта ишлаш корхоналарини, заводларни ҳеч бир кечиктирмасдан қуришни талаб этади. Самарқанд шаҳридаги «8 Март» фабрикасининг Жума шаҳридаги филиалини кенгайтириш масаласи қатор йиллардан буён суст ҳал этиляпти. Ушбу фабрика филиалини кенгайтиришни тезда ҳал этиш бир ярим мингдан ортиқ хотин-қизни, ёшларни иш билан таъминлаш демакдир. Ишсизлик ҳар қандай фожиаларни келтириб чиқариши мумкинлигини унутмаслигимиз керак.

Ташвишлар бизни ҳеч қачон тарк этмаслиги керак. Зеро, ташвишлар ўткинчи эмас. Чунки ўтаётган ҳар бир кунимиз ўзига хос, бетакрор масала ва муаммоларни қўймоқда.

— Яқинда рўзномамизда бир комсомол котибаси «Вилоят комсомол қўмитаси керак эмас» деган дадил фикр айтди. Бу фикрга сизнинг муносабатингиз қандай!

— Бу ўринда менинг ҳам таклифим бор. Вилоятлар эмас, аксинча, жумҳурият комсомол аппаратини қисқартириш тарафдориман. Тажрибадан маълумки, жумҳурият комсомол аппарати ходимлари қишлоқ комсомол ташкилотларида камдан-кам бўлишади. Тўғри, улар бошланғичларда бўлишни исташса-да, масофа, баъзида бошқа ташвишлар бунга йўл бермайди.

— Комсомол ходимларининг маоши яқин йилларда икки марта оширилди. Лекин уларнинг фаолиятидаги «ошиш»ни сезиш қийин.

— Тўғри, комсомол ходимларининг маоши бир қадар оширилди. Лекин бу ҳали ҳам кишини қаноатлантирмайди. Чунки маош аввалдан кам бўлган. Шундай бўлса-да, комсомол ходимлари буни пеш қилган эмас. Қолаверса, комсомолнинг ролини ошириш, унинг қадрини, обрўсини кўтаришни маош билан белгилаш инсофдан эмас. Ижтимоий эҳтиёжларнинг ошиши, нархларнинг кўтарилиши натижасида комсомол ходимларининг оширилган маошлари ҳам талабни қопламайди.

— Бугунги ва съезддан кейинги делегат фаолияти қандай бўлиши керак деб биласиз!

— Авваллари съезд делегати ҳақидаги фикрим юқоридаги категориялар тўғри келишига боғлиқдай туюларди. Эндичи? Йўқ. Бу ўзим делегат этиб сайланганим учун эмас. Балки бугунги кун талабидан келиб чиқиб айтаяпман. Халқимизда «Қорни тўқнинг қорни оч билан нима иши бор» деган нақл мавжуд. Ёшларимизнинг дарди беқиёсдир. Ҳар дардни вақтида даволамаса, газак оладигандек, аниқ амалий ишга ўтмаслик — газакнинг кучайишидир. Бизнинг лоқайдлигимиз кўпгина салбий ҳолатларга йўл очади. Делегатнинг фаолияти ёшлар ҳаёти билан чамбарчас боғлиқ бўлмоғи бугунги куннинг талабидир.

Съезд делегати аввало камчиликларни тўғри ҳис қилмоғи, билмоғи керак. Комсомол ёшлар фикрини съезд минбарига етказиш — белгиланадиган вазифалар мезони ҳисобланади.

— Делегатликдан воз кеча оласизми! Ахир биринчи котибликка кўрсатилган номзодингиздан осонгина воз кечган эдингиз.

— «Менга ишонч билдириб сайлашди. Съездга бориб кела қолай» қабилида иш тутадиган делегатлардан эмасман. Бундай бўлганда ҳеч иккиланмай аллақачон номзодликдан воз кеча олардим.

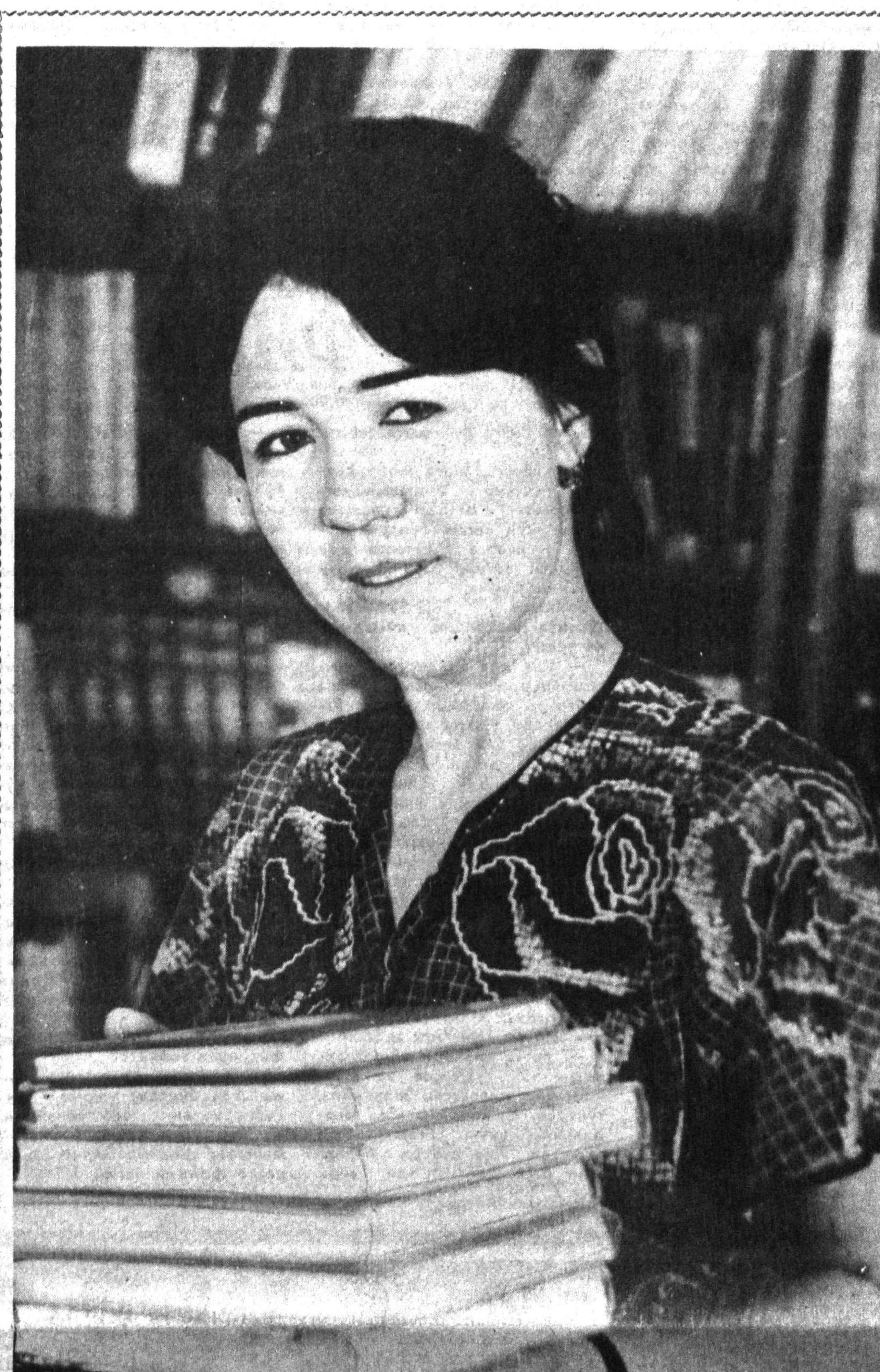
Съезд арафасида мени ташвишлантираётган вазифалар шунчалик кўпки, уларни батафсил ўрганиб, бартараф этиш чораларини, йўл-йўриқларини делегатлар кўрсатиб берадилар, деб ўйлайман. Ошкоралик тантана қилишига ишонаман. Съездга боришдан мақсадим ҳам, матлабим ҳам шу.

— Ўзингизга баҳо бера оласизми! Буни биз кўпинча ўзингга-ўзинг ҳисоб бериб, яша, деймиз.

— Инсон умр бўйи бирор бир ишни қилиши керак. Умр бўйи, асосийси, фаолиятнинг яхши бўлиши ягона баҳодир. Яна бир гап. Мен ўзимга баҳо бера оламан. Фаолиятимга баҳо — ёшларнинг фикридир.

Биз кейинги вақтларда ўзимизга кўп нарсаларга баҳо беришни одат қилиб олдик. Баҳо бериш яхши, лекин қай маънода? Ана шуниси муҳимроқ.

Суҳбатдош Гули ЧЕҲРА, «Ёш ленинчи» мухбири.

Наманган вилоятидаги Уйчи ноҳиясининг «Гулистон» совхозида 12-ҳунар техника билим юрти фаолият кўрсатмоқда. Билим юртидаги кутубхона ҳамиша ўқувчилар билан гавжум. Бунинг сабабини, кутубхоначи Маҳфуза Тўраевадан сўрадик.

— Ўқувчиларимз китобхон, — дейди у. — Кутубхонамизда 16590 та китоб мавжуд. Ўқувчилар сони эса 800 дан ошиқ. Янги бадиий асарлар, ўқув қўлланмалари, газета-журнал тахламларини болалар севиб мутолаа қилишади.

Маҳфуза олий маълумотли. У Тошкент Давлат маданият институтининг Наманган филиалини тамомлаган.

Суратда: Ленин комсомоли аъзоси Маҳфуза Тўраева.

Сураткаш А. ЮСУФБОЕВ.

Дўстлик боғи бўлади

Ўрта Осиё жумҳуриятларининг учта қўшни вилояти — Фарғона, Ленинобод ва Ўш вилоятларининг меҳнаткашлари иқтисодий ва ижтимоий муаммоларнинг ҳал этилишини тезлаштиришдек умумий манфаатлар билан яшамоқдалар. Регионни унумли ривожлантириш юзасидан биргаликда қилинадиган ҳаракатлар режасини ишлаб чиқиш учун Фарғонада шу вилоятлар партия ва совет органларининг раҳбарлари учрашдилар.

Вилоят партия қўмиталарининг биринчи котиблари ва вилоят ижроия қўмиталарининг раислари ўзаро манфаатли бўлган кўпгина масалаларни муҳокама қилдилар.

Хусусан регионда истиқомат қилаётган барча миллат ва элатларнинг маданиятини, анъаналари ва тилларини тенг асосда ривожлантиришни таъминлаш, меҳнаткашларнинг анъанавий ҳамда янги шаклдаги дўстона алоқаларни мустаҳкамлашга бўлган интилишини ҳар томонлама рағбатлантириш зарурлиги таъкидланди. Вилоятлар учун умумий бўлган экология муаммоларини биргаликда куч-ғайрат сарфлаб ҳал этиш зарур. Партия қўмиталарининг сиёсий ташвиқотни ташкил қилишдаги иш тажрибасини биргаликда ўрганиш ўзаро алоқаларни кенгайтиришга ёрдам беради.

Учрашувда Душанбеда вужудга келган вазият муносабати билан жиддий ташвиш билдирилди. Регионда шунга ўхшаш ҳодисаларнинг олдини олиш учун биргаликда келишиб амалий ҳаракат қилиш зарурлиги айтилди.

Шу йил баҳорида, «Наврўз» халқ байрами кунида уч вилоят чегараси туташган ерда «Дўстлик боғи» барпо этишга қарор қилинди.

Бундай учрашувлар энди мунтазам ўтказиб турилади. Навбатдаги шундай учрашувни Ўш вилоятида ўтказиш режалаштирилди.

(ЎзТАГ мухбири).

Душанбенинг бугунги куни

ДУШАНБЕ, 20 февраль. (ТАСС махсус мухбири В. Зенькович). Тунги маълумотномада комендантлик соатини бузганликлари учун 67 киши қўлга олинганлиги хабар қилинади.

Шаҳар авария станциясининг ҳайдовчиси ўз раҳбарияти комендантлик соати амал қилган вақт учун ҳужжат ёзиб бермаганлиги сабабли қўлга олинган С. Ражабовни ўзини ўзи мудофаа отрядининг аъзолари кўчада тўхтатишди. Олисдаги ноҳия марказларидан бирида яшовчи бу киши тунда бу ерда нима қилиб юрган экан? Буни милиция аниқлайди. К. Сафаров маст экан, унинг ўрни ҳушёрхонада. В. Семененкони эса ўз уйи ёнгинасида солдатлар ушлаб олишди — нима ҳам қилардингиз: қонун-қонунда. Владимир хафа ҳам бўлмаяпти.

— Албатта, вақтинча ушланганлар камерасида тунни ўтказиш ёқимсиз. Лекин ўзим айбдорман: меҳмондорчиликда узоқ ўтириб қолдим...

Эрталаб соат 6 да уни қўйиб юборишди. Лекин ўзини Ш. Насриддинов деб таниттан гражданни тергов қилишга тўғри келади. У тунда чўнтакларига ўткир эгов ва катта-катта тошларни солиб олиб, қаёққа отланган эди?

Эрта тонгда шаҳарликларнинг кўпчилиги юмушларига шошишади. Саноат корхоналарининг иши аста-секин ўз маромига тушмоқда. Жумҳурият халқ хўжалиги кўрган зарарни аниқлаш давом этмоқда. Министрликлар ва идоралардан олинган расмий маълумотларга кўра, 13 февралдан 15 февралгача бўлган давр мобайнида Душанбенинг ўзидагина 17 миллион сўмликдан ортиқ зарар етказилган.

ТАСС мухбирларига СССР Ички ишлар министрлигининг Тожикистон ССРдаги муваққат матбуот марказида хабар қилишганидек, заргарлик магазинини талон-торож қилишда қатнашганлардан бири 13 минг сўмлик ўғирланган қимматбаҳо буюмларни кўнгилли равишда топширди. «Тажиквювелирторг» жумҳурият идорасига урйиқитлар натижасида етказилган умумий зарар 1 миллион 362 сўмни ташкил этди.

Шаҳарда омон қолган газета дўконлари рўпарасида эрталабдан одамлар гавжум. Улар янги газеталарнинг ҳар бир сатрини диққат билан ўқишмоқда. Газеталарда бугун Тожикистон ССР Олий Совети Президиумининг жамоат тартибига ва гражданлар хавфсизлигига қарши қаратилган хатти-ҳаракатлар учун масъулиятни кучайтириш тўғрисидаги фармони эълон қилинган.

Ҳозирча алоқа узеллари ва почта бўлинмалари ишини аниқ ташкил этишга муваффақ бўлинмаяпти. Тартибсизликлар натижасида Тожикистон пойтахтида учта алоқа бўлими зарар кўрди, 6 та газета дўкони ёқиб ташланган, бошқа кўпгина дўконларнинг ойналари чил-чил қилинган. Беш киши ўз иш жойида калтакланган. Айрим алоқа ходимлари кўчадаги тартибсизликлардан азият чекишган. Уларнинг ҳаммаси бугунги ишга таъсир этмай қолмайди. Хизматчиларнинг ҳаммаси ҳам ишга чиқишга журъат қилавермаяпти. Шаҳарнинг бир қанча ноҳияларида аҳолининг ўзи хат-хабарларни элтиб беришни йўлга қўйди.

Душанбеда магазинлар, касалхоналар, поликлиникалар, дорихоналар ишлаб турибди, зарур дори-дармонлар етарли. Илгари хабар қилинганидек, ҳаддидан ошган безорилар 34 та «тез ёрдам» машинасини пачақлаб, синдириб ташлашган. Шифокорларнинг бригадаларига жумҳурият Соғлиқни сақлаш министрлигининг ички резервлари ҳисобидан автомашиналар берилди.

Кундуз куни шаҳар пассажир транспорти ишлаб турибди.

СССР Олий Советининг Баёноти

Бир қанча жамоат ташкилотлари ва ҳаракатлар, жумладан турлича, баъзан эса бир-бирига зид позициялардаги ана шундай ташкилотлар ва ҳаракатлар 25 февраль куни Москвада, Ленинградда, Совет Иттифоқининг бошқа шаҳарларида намойишлар ва митинглар ўтказишга даъват этмоқдалар. Кўпчилик совет кишилари оммавий митинглар ва юришларга бунёдкорлик ва демократияга сира-сира алоқаси бўлмаган мақсадларни кўзлаётган экстремистлар ва жиноятчи унсурлар қўшилиши мумкин, деб хавотир бўлмоқдалар.

СССР Олий Совети ҳукумати, жойлардаги халқ депутатлари Советлари зиммасига ҳуқуқ тартиботини муҳофаза қилиш учун барча зарур чораларни кўришни юклайди. Фақат ижозат берилса ва ўтказиладиган жойи аниқ кўрсатилган бўлсагина, митинглар ва намойишларни ўтказиш мумкин. Қонун-қоида бузилгудек бўлса, бундай ҳолларнинг пайи қатъият билан қирқилиши керак.

Қайта қуриш ва демократияни қонун ёрдамида ишончли ҳимоя қилиш зарур.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ.

СССР Олий Советининг учинчи сессиясида

Ер тақдири— халқ тақдири

ТАССНИНГ ПАРЛАМЕНТДАГИ МУХБИРЛАРИ КРЕМЛДАН ХАБАР ҚИЛАДИЛАР

20 февраль эрталаб очилган навбатдаги ялпи мажлисда СССР Олий Советининг аъзолари раислик қилувчи А. И. Лукьяновнинг таклифи билан ССР Иттифоқи ва иттифоқдош жумҳуриятларнинг ер тўғрисидаги қонун асослари лойиҳасини муҳокама қилишни давом эттирдилар.

Мазкур масала юзасидан ўтказилган мунозаранинг аввалги давраларида бўлганидек бу гал ҳам деҳқонга ерга эгалик ҳуқуқи берилиши зарурлигига ишонганлар билан бунга ҳали вақт эрта ва бу ҳатто хавфли қадам деб ҳисоблаётганлар орасидаги қарам-каршилик сақланиб қолди. Масалан, депутат А. Ф. Касьяновнинг фикрига кўра, тақдим этилаётган «тескари коллективлаштириш» лойиҳаси мамлакатни тўйдира олмайди. Мавжуд хўжаликларнинг яшаш қобилиятини, улар ишлаб чиқараётган маҳсулотларини сақлаш ва қайта ишлаб чиқаришни таъминлаш керак, деб ҳисоблайди у. Шу даражада масъулиятли бўлган ҳужжатни шошма-шошарлик билан амалга ошириш керак эмас, уни энг аввало жумҳурият Олий Советларининг янги составлари маъқуллашлари лозим.

Депутат В. И. Штепа деҳқон якка хўжаликлари келажаги ва истиқболига ишончсизлик билан қаради. У колхоз ва совхозларнинг илмий ҳамда техникавий имкониятларини ошириш учун эътиборни қаратишга чақирди.

Депутат В. И. Белов ер масаласи тўғрисидаги қонун амал қилишини тўхтатиб қўйиш тарафдорларига қаттиқ эътироз билдирди. Унинг сўзларига қараганда, «марксизмга асосланган крепостнойлик ҳуқуқи йўқ бўлиши, деҳқон эса ердан ташқари бошқа ҳамма нарсадан эркин бўлиши лозим». Агар бизнинг баҳсларимиз ва мажлисларимиз тарихда қоладиган бўлса, деди у, унда бу фақат ана шу энг муҳим қонуннинг бугун қабул қилиниши туфайли бўлади.

Муҳокама қилинаётган ҳужжатнинг тақдирга дахлдорлиги тўғрисидаги фикрларга унинг моддаларига ҳам стилистик, ҳам принципиал жиҳатдан тузатишлар киритган нотиқларнинг кўпчилиги қўшилди.

Қонун лойиҳасига доир мунозара тугади. Депутатлар асосан иккинчи муҳокама чоғида кўриб чиқилган лойиҳани кўпчилик овоз билан маъқулладилар. Парламентнинг аграр масалалар ва озиқ-овқат ҳамда қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари қўмиталарига бошқа барча қўмиталар ва палаталарнинг доимий комиссиялари иштирокида халқ депутатлари айтган мулоҳазаларни ҳисобга олиб, лойиҳани бир ҳафта муддатда узил-кесил ишлаб чиқиш ва уни қабул қилиш учун СССР Олий Советига тақдим этиш топширилди.

КОМСОМОЛ ҲАҚИДА ЎН САККИЗ ФИКР

КОМСОМОЛ ТУРМУШИ БЎЛИМИДАН: эътиборингизга ҳавола этаётган мақолани редакция топшириғига биноан жамоатчи мухбиримиз Меҳрибон ҚУРБОННИЕЗОВА тайёрлаган. Савол-жавобларнинг барчаси ҳаётий ва биз уларга сайқал беришдан ўзимизни тийдик. Демак, қаршингизда комсомол ҳақида билдирилган ўн саккиз фикр турибди ва Сиз, азиз муштарий, улардан энг маъқули ва тўғрисини аниқлаб, бизга ёзиб юборишингиз керак. Муносабат билдирадиганларга аввалдан ташаккур.

Ҳилола УМАРОВА, Тошкент шаҳри 8-мактаб ўқувчиси.

— Комсомол аъзоси деганда нимани тушунасиз!

— Мактаб, жамоат ишларини, аъзолик бадали тўлашни.

— Бадални нима учун, ким учун тўлаётганингиз ҳақида ҳеч ўйлаб кўрганмисиз!

— Тўлаш керак экан, тўлаяпмиз.

Шавкат МИРОЛИМОВ, Тошкент шаҳри, ўқувчи.

— Комсомол аъзоси эканлигингиздан фахрланасизми!

— Ўйлаб кўрмаганман.

— Комсомолга ўз хоҳишингиз билан кирганмисиз!

— Мендан сўраб ўтиришмади. Ҳаммани қабул қилишди, шу қатори мени ҳам.

— Сизни комсомол сафидан ўчиришса, бу сиз учун фожиа бўладими!

— Фожиа бўлмасди, агар комсомолдан ўчириш билан бирга мактабдан ҳам ҳайдашмаса.

Аҳмад ИБАДУЛЛАЕВ, Тошкент политехника институти толиби.

— «Чин комсомоллик сўзим» иборасини ҳеч ишлатасизми!

— Ҳозир бу сўзни негадир киноя, кесатиқ тарзида қўллашади. Тўғри, ҳаммаям эмас. Шахсан менга бу гап билан қасам ичишнинг қизиғи йўқ.

— Нега!

— Чунки комсомолга ишонмайман.

— Нега бўлмаса унинг сафида турибсиз!

— Унинг сафида ҳамма бор...

Расул КАМОЛОВ, чинни буюмлар ишлаб чиқариш заводи ишчиси.

— Комсомол ҳаётингизда қандай роль ўйнаган!

— Комсомол менга ҳеч нима бермади.

— Нима бериши керак эди!

— Ҳар қалай, киши бирор нохуш вазиятга тушиб қолганда сақлаб қоладиган қудратли куч эмас.

Шожалол ШОҚОСИМОВ, Тошкент шаҳри, такси ҳайдовчиси.

— Комсомол аъзосимисиз!

— Билмайман. 28 ёшга тўлдим. Муддатим тугади, шекилли.

— Шу пайтгача бирорта комсомол топшириғи ёки вазифасини бажарганмисиз!

— Буюришганда бажарганмиз.

— Комсомолга ҳеч бир таклиф, мулоҳазаларингиз йўқми!

— Мен касбимни севаман. Яхши ишлаб, яхши яшасам, шунинг ўзи етарли.

Ботир ИСОМОВ, Сирдарё вилояти, Оқолтин ноҳиясидан, ишчи:

— Мен, масалан қамалиб чиққанман. Ўшанда ўн саккиз ёшда эдим. Ўғриликка шерик сифатида айблашган. Комсомолдан ўчиришди. Мана, ҳозир совхозда механизатор бўлиб ишлаяпман. Комсомол аъзоси бўлмасам ҳам яхши инсон бўлиб қолишни истайман. Ўзимни ҳалол меҳнатда оқлашга, оиламга садоқатли бўлишга интиламан. Инсон учун энг кераги ҳам шу эмасми!

Муҳаббат СОДИҚОВА, ТошМИ талабаси.

— Маънавиятимизни қайта қуриш деган гапни ишлатаяпмиз. Бу гап комсомолга қанчалик тааллуқли!

— Менимча, комсомол ўз сафига кимларни қабул қилаётгани билан ҳечам қизиқмади. Ўз ходимларининг кимлигини ҳам яхши билмайди. Мен бир пайтлар шаҳар комсомол қўмитасининг биринчи котиби лавозимида ишлаган кишини биламан. Мактабни олтин медаль билан тугатган. Институтни аълога тамомлаган. Жуда маданиятли, ишбилармон, фаол комсомоллиги учун пиллапоялардан кўтарилган сайин кўтарилди. Лекин бу кишининг оналари кўзига қарашдан қўрқаман. Ғариб, мунгли кўзларда ҳамиша ёш қалқиб тургандай. Кўчадан ўтган-қайтган болаларга қўлидаги тангага нон олиб келиб беришни сўраб ялиниб ўтиради. Ўз онасига шундай муносабатда бўлган раҳбар қайси комсомолни тарбиялаяпти ёки унинг ўзини қайси комсомол тарбиялаган?..

— Ёшларга инсоний бурчни англатиб турадиган ташкилот бўлиши учун комсомол нималар қилиши керак!

— Комсомол ҳамма ишни қилиб бўлган. Ўша Устав ҳамма вазифаларини бажаради. Бундан ортиқ энди ҳаракатланолмаса керак. Бугунги кунда у ёшларнинг дарду-қувончларига, ўй фикрларига ҳамнафас бўлолмаётган экан, комсомолдан бўлак мустақил уюшмалар тузилаётганини биз фақат ҳаётий зарурат деб тушунишимиз даркор.

Ф. ОДИЛОВ, Тошкент политехника институти толиби.

— Комсомол сифатида талай вазифаларни бажаргансиз. Сизга бу ишлар ёқадими!

— Албатта, ишга жон дилдан қизиқиб ёндашмайман. Комсомол менга стипендия олиш учун керак бўлар, балки мансабга кўтарилишда фойдаси тегар. Шунинг учун елиб-югурамиз.

Бибижон СУЛТОНОВА, Тўрткўл шаҳридан, комсомол ветерани.

— Сиз илк қалдирғоч комсомоллардан экансиз. Ўша пайтлари комсомол деган сўзни қандай тушунардингиз!

— Ўша пайтлари биз учун комсомол деган сўз ҳаёт-мамот дегани эди. Янги совет ҳукумати даврида синфий курашнинг авжи. Ҳар кунмас, кунора комсомоллар ҳақида мудҳиш хабарлар эшитардик. Лекин биз барибир комсомол бўлдик. Жондан кечсак-кечдик, комсомол билетини асраб қолдик. Бугунга келиб комсомолни бунчалик ночор аҳволда қолади деб ўйламагандик.

Исмоил ШОМУРОДОВ, Шовот ноҳияси «Партия XIX съезди» жамоа хўжалиги аъзоси:

— Уруш йиллари «Ёш гвардиячилар» ҳақида эшитдик. Ҳар бир қилаётган жангимиз, тўкилаётган қонимиз «Ёш гвардиячилар учун» деган шиор бўларди. Ўша пайтда буларнинг бари ҳақиқат эди, энди бу гаплар ёшларга кулгули туюлиши мумкин.

Икром ҚЎЗИЕВ, Бувайда ноҳиясидан, байналмилал жангчи.

— Жангларда кўкрак чўнтагига қўлини қўйиб, комсомол билетини ушлаб ҳалок бўлаётган қуролдошларимни кўрдим. Жон олиб, жон бераётган даҳшатли дамларда негадир «комсомол билети» кўзингга муқаддас бўлиб кўриниб кетади. Хизматдан ҳам қайтиб келдим. «Билет»нинг мен, нафақат мен учун, бошқалар учун ҳам аҳамияти йўқдай...

— Ҳозир қаерда ишлаяпсиз!

— Ҳеч қаерда. Иш сўраб бормаган маҳкамам қолмади. Комсомолга ҳам мурожаат қилдим. Ёрдам бера олмади. Ишламай туролмайман.

— Бирор ҳунарингиз борми!

— Автомобиль йўллари техникумини битирганман. Соҳам бўйича иш йўқ. Раҳбарлар кетмон олиб ишлаб тургинчи, дейишди. Шундай экан, кимга, нимага ишонишим керак!..

Рашид ШАРИПОВ, Хоразм вилояти, Урганч шаҳри:

— Комсомолдан миннатдорман.

— Нима учун!

— Севганим билан қовушишимга, бахтли бўлишга сабаб бўлди. Биласиз, биз томонда қалин деган муаммо бор. Мен уйланмоқчи бўлган қизнинг отаси қалинсиз тўйга рухсат бермади. Шунда комсомол қўмитасидагилар ўртага тушишди. Ишлар яхшиликча ҳал бўлди.

Нафиса ОМОНОВА, Фарғона вилоятидан:

— Комсомол ҳаётимда ўчмас из қолдирди. Оилавий келишмовчиликлар туфайли ҳалокат ёқасига келиб қолувдим. Комсомол фаоллари ёрдами билан ҳозир яхши яшаяпмиз. Ишлаяпман.

Ғайрат ИСЛОМОВ, Фарғона шаҳридан толиб.

— Комсомолда неча йил ишлаган бўлсам, умрим бекорга кетди, деб ўйлайман. На бир ўзим учун маънавий манфаат топа олдим, на ўзгаларга фойдам тегди.

— Балки бу сизнинг комсомол ишига лаёқатли эмаслигингиздадир!

— Балким. Менимча, комсомол аппаратида ишлаб ўтирганларнинг кўпчилиги шундай бўлса керак, деб ўйлайман.

Равшан БОТИРОВ, Тошкент вилоятидан, комсомол ходими.

— Комсомолдан мамнунман. Одамлар билан ишлашни ўргандим.

— 70 йил мобайнида ўзлари аъзо бўлиб келган ва келаётган ташкилот бугун ёшларнинг қаттиқ танқидига учрамоқда.

— Ҳадеб комсомолни айблайвериш ярамайди. Ҳамма айб ёшларнинг ўзида. Ҳозир нафақат комсомолда, балки барча жабҳаларда муаммолар тиқилиб ётибди. Ёшлар лоқайд бўлмасликлари, ташаббускорликни қўлга олишлари даркор.

Робия ҒОФУРОВА, Тошкент тиббиёт институти талабаси.

— Биз кўп йиллар ғафлатда яшадик. Комсомол бизни уйғотувчи куч бўлиши ўрнига карахтликда сақлаб келди. Унинг бугун ёшлар олдида ўзини оқлолмаслигининг сабаби ҳам шундадир.

— Яна қандай сабаблар бўлиши мумкин!

— Кўп йиллар мобайнида комсомол партиянинг итоаткорига айланиб қолди. Бирор бир масалаларда эркин, мустақил ҳаракат қилолмаслиги унинг ўзидан ёшларни совутиб юборяпти.

Салим ТОЛИПОВ, Тошкент шаҳридан, толиб:

— Ҳаётимизда ўз ечимини топмаган муаммолар кўп. Ана шу масалаларни ҳал қилишда комсомол ёшлар билан ҳамнафас эмас. Бу эса норасмий ташкилотларнинг тузилишига олиб келаяпти. Бир жиҳатдан тўғри. Бизда комсомол ёшлар учун якка ҳукмрон. У билан рақобатлашадиган бирор бир ташкилот йўқ. Ёшлар ўзлари танлаб, ўз хоҳишлари билан аъзо бўлган ташкилотлар бўлса, балким бошқача бўлармиди?

Суҳайл МУРОДОВ, Тошкент халқ хўжалиги институти толиби:

— Турғунлик деб аталувчи йиллар ёшларга ҳам таъсир қилмай қолмаган. Лоқайдлик, бефарқлик айни ўша йилларнинг маҳсули. Ҳалол, эркин яшамоқчи бўлган ёшларга нотўғри муносабатда бўлишди. Ёшлар бугун халқ руҳини уйғотиш, ҳалол, эркин яшамоқчи эканлар, бунинг ҳеч қўрқинчли жойи йўқ. Комсомол буни тўғри тушуниши керак.

УРГАНЧ. Москва Арбатини, Тошкентнинг Карл Маркс кўчаларини билмаган киши камдам-кам топилса керак. Ҳеч бўлмаса, улар ҳақида эшитгандирсиз. Катта пиёдалар кўчаси. Кўчанинг икки тарафида қатор савдо расталари. Чанқовбосди ичимликлар, ширинликлар дўконлари оқшомда ҳам кундузгидек сизга хизмат қўрсатади. Яқинда худди ана шундай сайилгоҳ Урганч шаҳрининг энг гавжум жойларидан бири — Ўзбекистон кўчасида очилди. Бу ерда сайр қилувчилар учун турли таомлардан ташқари хизматнинг янги турлари ҳам таклиф этилмоқда. Шулардан бири доривор ўсимликлардан тайёрланадиган ичимликлар дўконидир. Бу ерга келувчилар шифокорлар тавсиясига кўра киши организмининг турли аъзолари учун фойдали бўлган ичимликлар ичишлари мумкин.

СУРАТДА: Ёш доришунос Зулфия Машарипова мижозларга доимо ширин муомалада бўлади.

Қ. ОТАЕВ суратга олган. (ЎзТАГ).

Танишинг: ВЛКСМ XXI съезди делегатлари

Ёшларнинг ишончли вакиллари

Тошкент ҳамда Қашқадарё вилоятлари комсомол конференцияларида ёшларнинг энг илғор, ташкилотчи ва ўқишда аълочи вакиллари ВЛКСМ XXI съездига делегат қилиб сайланди.

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ БЎЙИЧА:

Асроров Суюнбой — Бўка ноҳиясидаги Тимирязев номли жамоа хўжалигининг механизатори.

Азимхўжаев Саидакбар — Тошкент шаҳар, Собир Раҳимов ноҳиясидаги «Миконд» заводининг слесари.

Атемов Бакир — Ғалаба ноҳиясидаги Свердлов номли жамоа хўжалигининг аъзоси.

Баратов Ғайнутдин — Янгийўл шаҳридаги «Ёшлик» ёшлар марказининг директори.

Бойзоқов Машраб — Чиноз ноҳиясидаги «Қизил Октябрь» жамоа хўжалигининг аъзоси.

Ғуломова Феруза — Тошкент шаҳар, Октябрь ноҳиясидаги «Орзу» ишлаб чиқариш бирлашмасининг комсомол қўмитаси котиби.

Жўраев Анвар — Ўрта Чирчиқ ноҳиясидаги Тўйтепа металл конструкцияси заводининг устаси.

Иброҳимов Баҳодир — Бўстонлиқ ноҳиясидаги Ғазалкент тажриба-тадқиқот заводининг катта устаси.

Қорабоев Шарофиддин — Ангрен шаҳридаги «Ангрен» кўмир конининг йўл устаси.

Қосимов Шуҳрат — Оққўрғон ноҳияси комсомол қўмитасининг биринчи котиби.

Котлов Сергей — Тошкент шаҳар Акмал Икромов ноҳиясидаги «Сигнал» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг йиғувчи слесари.

Мамаюсупов Бўтаёр — «Таштекстильмаш» заводининг фрезерчиси.

Мирзараҳимов Жаҳонгир — Бекобод шаҳридаги 6-махсус ҳарбийлаштирилган ўт ўчирувчи бўлиманинг Давлат ўт ўчиришни назорат қилиш инспектори.

Муртозаев Икром — Тошкент вилояти комсомол қўмитасининг биринчи котиби.

Мусахонов Алишер — Киров ноҳиясидаги «Физика-Қуёш» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг ҳуқуқшуноси.

Назиров Бахтиёр — Наримонов шаҳридаги Тошкент тажриба-тадқиқот механика заводининг токари.

Решетников Дмитрий — Сергели ноҳияси комсомол қўмитасининг биринчи котиби.

Саидов Акмал — Ўзбекистон ССР Ёшлар ташкилотлари қўмитасининг раиси.

Салимбоева Сайёра — Бекобод ноҳиясидаги Т. Шевченко номли мактабнинг ўқувчиси.

Солиқов Раҳимжон — Тошкент ноҳиясидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалиғининг ҳисобчиси.

Сайдикромов Ислом — Оржоникидзе ноҳияси комсомол қўмитасининг биринчи котиби.

Томашенко Анатолий — Ҳамза ноҳиясидаги Тошкент самолётсозлик ишлаб чиқариш бирлашмаси комсомол қўмитасининг котиби.

Травина Елена — Олмалиқ шаҳридаги 18-ўрта мактаб ўқитувчиси.

Умрзоқов Ботир — Пскент ноҳиясидаги Тельман номли жамоа хўжалиги комсомол қўмитасининг котиби.

Ҳакимов Жавоҳарлъал — Тошкент шаҳар комсомол қўмитасининг биринчи котиби.

Харитонов Александр — Чилонзор ноҳиясидаги Ўзбекистон ҳисоблаш техникаси ва ахборот ишлаб чиқариш бирлашмасининг созловчиси.

Шарипов Бобурхон — Калинин ноҳиясидаги марказий касалхонанинг болалар врачи.

Шагова Лариса — Чирчиқ шаҳар, комсомол қўмитасининг биринчи котиби.

Шофайзиев Фарҳод — СССР Ички ишлар министрлиги Тошкент олий мактаби комсомол қўмитасининг котиби.

Йўлдошев Тожиддин — Паркент ноҳиясидаги «Гулбоғ» давлат хўжалигининг инженер-механиги.

ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТИ БЎЙИЧА:

Бойқувватов Бўрон — Қарши шаҳар комсомол қўмитасининг биринчи котиби.

Бозоров Эшқувват — Яккабоғ пахта тозалаш заводи комсомол қўмитасининг котиби.

Диёров Содиқ — Қамаши ноҳиясидаги «Қорабоғ» давлат хўжалигининг пахтачилик комсомол-ёшлар бригадаси бошлиғи.

Идрисов Илмий — Муборак шаҳар комсомол қўмитасининг биринчи котиби.

Исмоилова Моҳира — Шаҳрисабз шаҳар комсомол қўмитасининг биринчи котиби.

Қодиров Абдурашид — Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитаси котиби.

Каримов Ҳалим — Ғузор ноҳиясидаги қишлоқ ҳунар-техника билим юрти директорининг ўринбосари.

Ниёзқулов Ўткир — Косон ноҳияси Свердлов номли давлат хўжалиги бош зоотехниги.

Саидмуродова Муҳаббат — Қашқадарё вилояти комсомол қўмитасининг биринчи котиби.

Сиддиқов Сайдорин — Ульянов ноҳиясидаги «ХХ партсъезд» давлат хўжалиги комсомол қўмитасининг котиби.

Тожиев Ҳамидулло — Чироқчи ноҳияси Охунбобоев номли давлат хўжалиги мол доктори.

Умаров Мўйсин — Китоб ноҳияси «Кашкадарьямрамор» ишлаб чиқариш бирлашмасининг устаси.

Худойбердиева Моҳира — Деҳқонобод ремонт-ишлаб чиқариш корхонасининг инженер-технологи.

Эшмуродов Ўктам — «Шўртангаз» газ ишлаб чиқариш бирлашмаси инженери.

РЕДАКЦИЯДАН: рўзномамизнинг шу йил 16 январь сонида «ВЛКСМ XXI съезди делегатлари» сарлавҳаси остида эълон қилинган опа-сингил Озода ва Рўзихол Ҳакимовалар мухбиримиз Муҳаммад АМИНнинг ҳамда вилоят комсомол қўмитаси ходимларининг айби билан ВЛКСМ XXI съездига делегат қилиб сайландилар, деб нотўғри кўрсатилган. Шунингдек, рўзномамизнинг 25 январь сонидаги «Ёшларнинг ишончли вакиллари» сарлавҳали делегатлар рўйхатида вилоят комсомол қўмитасининг айби билан хатоликка йўл қўйилган. Шу рўйхатдаги «Бердиёров Холиқул — Бойсун ноҳиясидаги «Бойсун» давлат хўжалигининг бош чўпони ўрнига Шодиев Холмамат — Бойсун ноҳиясидаги Ҳамза номли давлат хўжалиги ижарачи-асаларичиси», — деб ўқилсин.

Хориждан хабарлар

Сиёсий раҳбарлар билан маслаҳатлашув

СОФИЯ, (ТАСС). Болгария Халқ Республикаси Давлат кенгашининг Раиси П. Младенов умуммиллий тусдаги энг етилган муаммоларни ҳал этишнинг ўзаро мақбул йўлларини белгилаб олиш мақсадида мамлакатдаги асосий сиёсий партиялар ва жамоат ташкилотларининг раҳбарлари билан маслаҳатлашувни бошлади. Масалаларнинг учта гуруҳи — мамлакатдаги сиёсий ва иқтисодий вазиятга баҳо бериш, тангликдан чиқиш йўлларини излаш ҳамда Болгария Халқ Республикасида бундан буёнги демократик ўзгаришларни амалга оширишга турли партияларнинг қарашлари музокаралар марказида турибди.

Давлат бошлиғи биринчи навбатда БКП олий партия кенгаши президиуми кенгашининг раиси А. Лилов билан учрашди. Улар мамлакатдаги вазият тўғрисида фикрлашиб олдилар, бу вазиятни барқарор қилиш учун барча ижтимоий-сиёсий кучларнинг биргаликда ҳаракат қилиши зарурлигини таъкидладилар. Бундай маслаҳатлашувлар турли партиялар ва жамоат ташкилотлари ўртасидаги ётсирашни бартараф этишда муҳим роль ўйнаши, уларнинг тутган позицияларида умумий жиҳатларни топишга ёрдам бериши мумкинлиги айтиб ўтилди.

П. Младенов билан А. Лилов ўтаётган маслаҳатлашувлар миллий давра суҳбати ишининг ўрнини эгалламаслиги лозим, деб таъкидладилар. Бундай маслаҳатлашувлар мулоқотнинг мувозий шакли бўлиб қолиши керак ва улар маслаҳатлашув қатнашчиларига болгар халқи ва давлатининг гуллаб-яшнаши учун муҳим бўлган ҳаётий масалаларни ҳал қилишда умумий тил топишга ёрдам бериши мумкин. БКП раҳбари партиялараро алоқалар ғоясини юқори баҳолаб, партиянинг кенг мулоқот ва ҳамкорлик қилиш йўли ўзгармай қолаётганлигини уқтирди.

Болгария деҳқончилик халқ иттифоқи секретари А. Димитров билан учрашув чоғида мамлакатдаги аҳволни муҳокама қилар эканлар, томонлар буйруқбозлик-бюрократик системадан демократик граждан жамияти ва кўп партияли сиёсий системага ўтишнинг тинч характерини сақлаб қолиш танг вазиятдан чиқишнинг шартидир, деган бир фикрга келдилар. П. Младенов билан А. Димитров Болгариянинг келажаги учун демократия жараёнларини тез ривожлантириш муҳимлигини таъкидладилар. Бу йўлдаги ҳар қандай кечикиш болгар халқини янги оғир синовларга дучор қилади, дейишди улар. Яқин вақт ичида сиёсий кучғайратни жамиятни янада демократиялашга омил бўлиб хизмат қиладиган қонунларни тайёрлаш ва қабул қилишга қаратиш керак.

П. Младенов мамлакатнинг сиёсий раҳбарлари билан маслаҳатлашувни давом эттирмоқда.

ЛИ ПЭН МИЛЛИЙ МАСАЛА ТЎҒРИСИДА

ПЕКИН, ТАСС мухбирлари Андрей КИРИЛЛОВ ва Вячеслав ТОМИЛИН хабар қиладилар: «Регионал мухторият» Хитойнинг миллий масалалар бутун комплексини ҳал этишга асосий ёндашуви бўлиб қолмоқда. ХХР Давлат кенгашининг бошлиғи Ли Пэн миллий ишлар юзасидан бу ерда ниҳоясига етган кенгашда шу ҳақда гапирди.

Хитой ҳукуматининг бошлиғи ўз нутқида ХХР миллий сиёсати Хитой Компартиясининг кўп йиллик тажрибасига асосланаётганлигини таъкидлади. «Ушбу сиёсат Хитойдаги шарт-шароитларга тўла жавоб беради ва энг мақбул йўл ҳисобланади», — деди Ли Пэн. У кенгаш қатнашчиларини камсонли миллатларнинг қонуний ҳуқуқларини ва уларни иқтисодий ривожлантиришни ҳар томонлама рўёбга чиқаришга эришиш йўлида ҳаракат қилишга чақирди. Нотиқнинг сўзларига қараганда, миллий бирликни қўллаб-қувватлаш, мамлакатни бўлиб юборишга қаратилган ҳар қандай уринишларга қарши изчил кураш олиб бориш бу ишнинг энг асосий мақсади бўлиши керак.

Шу кунларда Хитой матбуоти «Тибетдаги аҳволни тартибга солишнинг янги режалари»ни қаттиқ танқид қилмоқда. Бу режаларни чет элда турган Далай-Лама таклиф этган эди.

Далай-Лама, деб ёзади «Бэйцзин ревью» ҳафтаномаси, Тибет «мухторият ва сиёсий демократик тузилма» сифатида ХХР билан алоқа қилиб туришини айтди. Далай-Лама таклиф этган тузилмага кўра Тибет ҳукумати Тибет ва тибетликлар билан боғлиқ барча масалаларни ҳал қилади, Хитой ҳукумати эса Тибет ташқи сиёсати учунгина жавоб беради ва у ерда ўзининг чекланган ҳарбий иншоотларини сақлаб қолади. Журнал бу таклифни Хитойнинг ажралмас қисми сифатида Тибетнинг мақомини ўзгартиришга уриниш, деб ёзади. Бу ҳукмдор билан унга тобе бўлган мамлакат ўртасидаги муносабатларнинг хорижда аллақачондан бери тарғиб қилинаётган андозасига мос келади, деб ёзади «Бэйцзин ревью» ҳафтаномаси. Мақолада Тибетни «демилитарлаштириш ва нейтраллаштириш» ғояси рад этилади. Хитой ҳукумати бу таклифларни қабул қилмаслиги турган гап, деб таъкидлайди журнал.

Парижда ўтказилган «Гўзаллик конкурси» иштирокчиларидан бири Гаэль Вуари «Франция гўзали — 1990» деб тан олинди.

АФП—ТАСС сурати.

РУМИНИЯДА ТАРТИБСИЗЛИКЛАРНИНГ ТАШКИЛОТЧИЛАРИ ҚОРАЛАНМОҚДА

БУХАРЕСТ. ТАСС мухбири Дмитрий ДЬЯКОВ хабар беради: якшанба куни Румыния ҳукумати биносига кириб ур-йиқит қилган 100 дан ортиқ ўтакетган безори ушланди, деди бу ерда ўтказилган матбуот конференциясида мамлакат ички ишлар министрининг ўринбосари Ж. Молдован. Айрим қўлга олинган одамлар намойиш бошланишидан олдин уларнинг ҳар бирига 300 лейдан пул бериб, ҳукумат биносига бостириб кирасиз, дейишганини айтишди. Бошқа безорилар эса ур-йиқитда иштирок этишгани учун чет эл сигареталари ва спиртли ичимликлар беришганини таъкидлашди. Майдондаги аксарият одамлар безориларни қўллаб-қувватлашмади, деди министр ўринбосари.

Ҳукумат биноси олдидаги тартибсизликлар илгаридан обдон ўйлаб, яхши уюштирилган ҳаракат эди, деди ТАСС мухбирига миллий нажот фронти раҳбарларидан бири С. Брукан. Ур-йиқитда қатнашган кўпчилик одамларнинг қўлида темир калтаклар ва бошқа нарсалар бор эди, улар шу буюмлар билан мебелни вайрон қилишди, бино деразаларини синдиришди.

Гарчи миллий тотувлик муваққат кенгаши ишчиларга мурожаат қилиб, шу кунларда пойтахтдаги митингларга келмасликка даъват этган бўлса ҳам, турли уездлардаги минглаб кончилар Бухарестга қараб йўлга чиқдилар, улар «ҳукумат ҳамда миллий тотувлик муваққат кенгаши раиси И. Илиескуни ҳимоя қилиш» ниятидадирлар.

Ишчиларнинг ташаббуси билан ўнлаб корхоналарда митинглар ўтказилди, бу йиғинларнинг қатнашчилари жангариларнинг хатти-ҳаракатларини қораладилар.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ДУБ ДАРАХТИ ИЧИДАГИ ХАЗИНА

● БОЛГАРИЯНИНГ Рудозем қишлоғида чақмоқ чақиб, қадимий дуб дарахтига келиб тушди, натижада дарахт тезда ёниб, кулга айланди. Бу ерга етиб келган бир неча кишининг кўзи кул ичидаги қачонлардир дубга беркитилган металл идишга тушади. Очиб қараша, унинг ичи турк олтин тангаларига тўла эди. Мутахассислар фикрича, тангалар бундан уч юз йил илгари зарб этилган.

ҚАРИЯЛАРГА ЙЎЛ ОЧИҚ

● ЖАҲОНДАГИ турли шаҳарлар каби Пекинда ҳам кўчани фақат махсус белгиланган жойдан кесиб ўтиш мумкин. Лекин, Хитой пойтахтида қариялар кўчанинг бошқа томонига ўтишлари учун алоҳида имтиёзга эгалар. Етмиш ёшдан катта бўлган кишилар кўчанинг ўзлари хоҳлаган жойидан кесиб ўтишлари мумкин, бу вақтда ҳайдовчилар машиналарини тўхтатиб туришлари шарт.

ВИДЕОЎЙИНГА НАВБАТ

● КОМПЬЮТЕРЛИ видеоўйин кассеталари сотувчи магазин олдида 30 минг киши икки километрли узундан-узун навбатда туришди. Мактаб ўқувчилари ва толиблар магазинга фақат 10 мингта кассета келганлиги ҳақида эълон қилинганига қарамай, «Тўртинчи аждаҳони излаб» лентасини сотиб олиш умидида туни билан магазин очилишини кутдилар. Кимдир палатка қуриб олди, бошқалари эса у ёқдан бу ёққа юриб тонг оттирди. Нафақат Токио аҳолиси, ҳатто қўшни қишлоқлардан ҳам келиб навбатда туришди. Маҳаллий газеталар хабарига кўра, мамлакатдаги кассета сотувчи бошқа магазинларда ҳам юқоридаги воқеа такрорланди. Эрталаб, магазин очилиши билан пойтахтдаги «Эникс» компанияси ишлаган машҳур видеоўйин тўртинчи сериясининг 1,3 миллион кассетаси бир неча соатда сотиб бўлинди.

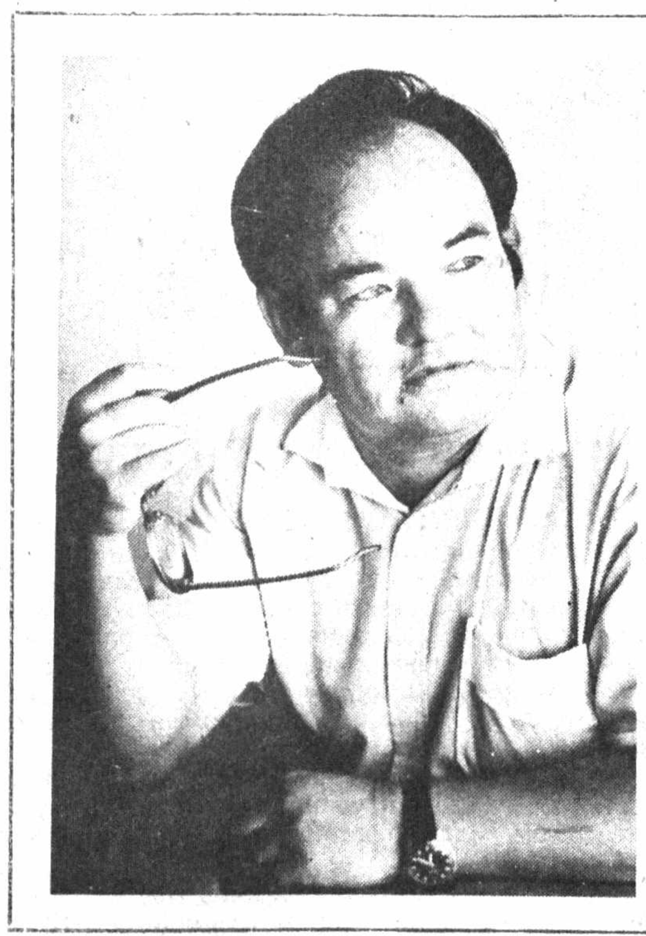
РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

Хориждан хабарлар

ҲАҚИҚАТНИНГ ЮКИ ЗИЛ-ЗАМБИЛ...

Мирза КАРИМ

1

Мирза КАРИМ (Мирзакарим ПИРМАТОВ) — ёзувчи, Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофоти соҳиби. Унинг «Иброҳим Эшонхўжаев», «Қалбимни очай сизга», «Хаёл қуши», «Ўзимга ишонаман» ва бошқа тўпламлари нашр этилган. Ёзувчи бугунги кунда «Нодира» тарихий асари юзасидан иш олиб бораётир.

ҚОРА ДАРПАРДА ҳошияли қопланган эшик қўнғироғини босарканман, ўзимда йўқ севинар эдим: ҳозир хаёлан сийратини тасаввур этганим Сулаймон ота бўй кўрсатади; меҳмонни, алқисса кўкларга кўтариш ниятида келган меҳмонни кўрибоқ қўлини кўксига қўйганча такаллуф-ла саломлашади, сониян хонасига таклиф этади. Маълумки, ўз-ўзидан бошланган мулоқот гулхан орасидаги қумғонда қайнаган сувдай тошади. Ўй-мулоҳаза бирин-кетин ғарқ эта бошлар, ана шу ғарқ этилаётган уммон бағрида гоҳ чорасиз, гоҳ чўпга илинмоқчидай талпинардим. Аввалан, айтиб қўяй: ҳузурига кирмак ниятидаги кишим саксон бир баҳорнинг аччиқ-чучугини тотган, ҳаётнинг ҳадисини олган ва шу билан бирга ўз УЙИ, ўз ЙЎЛИ, ўз ИНТИЛИШИ, ўз ЭЪТИҚОДИ билан яшаётган одам. Мен у ҳақда эшитгандим, бармоқ билан санарли бундай қарияларни тавоф айлашнинг ўзи савоб. Мен эса савоб билан баробар унинг умр сўқмоқлари бўйлаб кезиш ниятим ҳам йўқ эмасди.

Юрагим дукурлайди, қўнғироқ жиринглайди, оёқ шарпаси эшитилади, бетоқатланаман.

Эшик илгаги туширилди, остонада бўйчан, оғзин, чеҳрасида ним табассум билан Ота пайдо бўлди. Унинг қарашларида ҳам жозиба, ҳам совуққонлик бири бирига гал бермай, қайси бири устун келиши ниятида даҳанаки жанг қилаётгандай эди. Узун-қисқа бўлиб, ичкари кирдик. Тор, нимқоронғи айвондан рангсиз зиналар бўйлаб юқорига кўтарилдик. Иккинчи қаватнинг ўнг томонидаги хона Отанинг китобхонаси эди. Деворлардаги тахтадонларга терилган китоблар саноқсиз, кўплари айни бир рангда, жилд ёқасидаги рақамларгина уларни ажратиб турарди. Деразага туташтирилган катта ва эллик-олтмиш йиллар нариги кечинмалар билан бас бойлашган хонтахта атрофида уч-тўрт курсича. Нигоҳим китобларга тушди. Деярли ҳаммасига қўл тегизилган, ўқилган, саҳифалараро қоғоз парчалари қўйилган. Бу ҳам майли. Улар анча-мунча одамнинг тиши ва ақли ўтмас асарлар эди...

Ота бироз қизарингандай исм-шарифимни яна сўраб, муддаога кўчди. Буни интиқлик билан кутаётгандим, шу заҳоти жавоб бердим. Ана шу жавобим таъсирида ўз-ўзимдан сархуш эдим. Бу сархушлик яна нималар биландир банд, эрта-индин, балки яқин орада эл-улус даврасидаги тортишувлар, ҳаяжонли дақиқаларга уланиб кетгудай эди. Ўз-ўзим билан овора бўлиб, Отахонни унутиб қўйибман. Унинг ҳозиргина баҳор чечаклари уйғонаёзган чеҳрасида аллақандай пайдо бўлган қора булут майин ёмғир томчиларини сочаётгандай эди. Қора ва чуқур кўзлари жиддийлашди, қовоғи хиёл очилди, пешонасида уч-тўрт ип тортилгандай бўлди.

— Сиз... Сиз, — айтолмади ва ниҳоят фикрини жамлаб, давом этди. — Сиз, мени яхши биласизми?

Гурзи билан урилган бош чайқаладди, ақл-идрок тебраниб беҳуш бўласан-қоласан. Чорак аср мобайнида лак-лак хонадон меҳмони бўлиб, шу сўзнинг қармоғига илк бор илинишим эди. Ана шу қармоқнинг илгаги томоғимдан хиппа бўғган, ўзимни мажолсиз, мадорсиз, тил-оёқсиз ҳис этиб, гўё балиқ янглиғ потирлардим. Мен шу ҳолат таъсирида адашиб юрдиму, бутун кучимни жамлаб ўзимни қўлга олдим. Юзимни ясама табассум эгаллаб олганлигини аниқ ҳис этардим.

— Яхшироқ танишиш ниятим йўқ эмас. Қари билганни пари билмас дегандай отамлашсак...

Ота гап-сўзларим пучлигини шу он англаб етди ва мени ғарқ бўлаётган уммон қаъридан ўзи олиб чиқмоқчи бўлди.

— Ёлғон сўзламакдасиз, иним. Мени яхши билмайсиз...

Бу сафар гуноҳкордек бош эгдим. Эгилган бошни қилич кесмас!

— Сизни ўринсиз хафа қилдим шекилли! Афв этасиз. Айтмоқчиманки, менинг фикрларимни бера олмайсизлар!

Хазчнани қўлдан бой бергиси келмаган нокасдай шу он жавоб бердим.

— Берамиз, берамиз ҳозир ОШКОРАЛИК...

— Йўқ, — гапимни қилич билан кесгандай «шир» этиб узиб қўйди. — Раҳбарларингиз қўрқоқ

— Ундай эмас...

— Мен яхши биламан. Пўстаки бошлиқлар кўп. Биласизми, ундайлар ёнбошини тегизмасдан игнанинг тешигидан ўтиб кетишади... Мен бундай бошлиқларнинг виждони соф, қўли покиза деёлмайман. Негаки, мен атоқли ва фидойи раҳбарлар Акмал Икромов, Файзулла Хўжаевларнинг таълимини олганман. Уларнинг эл-улус орасида бамайлихотир юрганларини ва эл дардини яхши билганликларини кўрганман. Биз ана шундай садоқатли, билимдон одамлардан ажралдик. Тўғриси, АЖРАТИШДИ. Биргина улар эмас. Лак-лак соф фидойи одамлар пешонасига «миллатчи», «аксилинкилобчи» тамғаси босилди, умрлари хазон қилинди. Мен худди ўша, аниқроғи 1938—39 йиллари «Қизил Ўзбекистон» рўзномасининг муҳаррири эдим. Айни шу дамлар жумҳурият фирқа Марказий Қўмитасининг котиби эдим. Сўнг ана шу ташкилот ҳузуридаги фирқа тарихи институтига бошчилик қилдим. Фалокат менинг бошимда ҳам айлана бошлади. Усмон Юсупов раҳбар бўлган кезлари кўпчилик қатори лаънати «Асосий йиғилиш» мени ҳам ўз қаърига тортди. Умримнинг ўн тўрт йилини қамоқ исканжасида ўтказдим. Энди айтинг, ўша «Асосий йиғилиш»нинг бошида ким турган эди! Шуни биласизми, а, биласизми? Рўйи-рост сўзланг, ана шу дард — ОФАТ, МУСИБАТ машаққатларини айтсам, ҳақ йўлнинг этагини тутсам ёрита оласизми? Йўқ, қудратингиз етмайди. Сиз мардлик қилмоқчи бўляпсиз, раҳбарингиз қўрқоқ! Хафа бўлманг мендан, тўғри гап туққанингга ёқмайди. Мана ўзим Усмон Юсупов кўчасида тураман, лекин унинг қатағон йилларидаги машъум ишларини ўз кўзим билан кўрганман.

2

Сулаймон ота юмалоқ хонтахта устидаги ўн икки саҳифали дафтарни олиб варақлади. Араб имлоси билан ёзилган жумлалар. Сониян, яна саҳифаларини очди. Исми-шарифи қайд этилган рўйхат. Мен уни қўлга олибоқ шартта-шартта ўқишга тушмоқчи эдим. Йўқ, Сулаймон ота ана шу ҳар бир исм-шарифга сукут сақлаётгандай, ўз-ўзи билан хаёлан сўзлашаётгандай эди.

Ана шу тийрак ва зийрак кўзлар ҳаққи, Акмал Икромовнинг турли йиғинлардаги маърузасида фикри-зикрини бир ерга жамлаб, ёдакай ҳам она тилида, ҳам бошқа тилда бемалол гапиришини, мавзудан ҳуда-беҳуда четга чиқмаслигини ва ана шу маърузаларда ўзбек халқ матали, мақолларидан унумли фойдалана олишлигини дилимга қуярдим. Акмал Икромов кўча-куйда, минбарда ўзини ғоят оддий, камтар тутар, тўпори одамлар даврасига бемалол қўшилиб кетаркан. Биров ундан Марказий Қўмитанинг биринчи котиби деб ўзини четга олмаскан, балки юриш-туриши, муомаласи, меҳр-муҳаббатидан қаттиқроқ боғланиб қоларкану, яна бир бор суҳбатидан баҳраманд бўлишга интиларкан.

Сулаймон ота ҳикоясини давом эттиради. Файзулла Хўжаев — буғдой рангли, бўйи ўртадан жиндай пастроқ, ҳаммавақт чиройли, ихчам ва дид билан кийинадиган Эшон ака, яъни биринчи раис ҳақидаги тасаввурларим кенгаяди. Вазмин, барча гапини торозига солиб гапирадиган, ҳақиқий мураббий Абдуллажон Каримов, билимдон, ташкилотчи, нотиқ Султон Сегизбоев, ўқимишли, бамаъни Абдулхай Тожиев, қоратўрдан келган, савлатдор Холмуҳаммад Охундий, серфикр, нотиқ Комилжон Алимов, Муҳиддин Турсунхўжаев сингари қатағон йилларида ДИЛИ ҲАЙРОН, ЖИСМИ ВАЙРОН бўлган ўнлаб, юзлаб алломалар билан юзма-юз суҳбат қураётгандай, уларнинг серақл, доно фикрларини дилимга жойлаётгандай эдим.

—Акмал Икромов ёки Файзулла Хўжаев ўрнини боса оладиган, унинг йўлини дадил ва изчил давом эттирадиганлар бормиди? Бор эди, албатта. Мана ўша кишиларнинг исм-шарифлари· Абдуллажон Каримов, Султон Сегизбоев, Абдулҳай Тожиев, Холмуҳаммад Охундий, Муҳиддин Турсунхўжаев, Саъдулла Турсунхўжаев, Ғулом Ёқубов, Комилжон Алимов, Собиржон Содиқов, Илҳомжон Ибрҳимов, Қорийўлдош Пўлатов, Йўлдош Ирисметов, Усмонхон Эшонхўжаев, Мухторжон Алимов, Содиқжон Болтабоев, Давлат Ризаев, Одилқори Ғуломов, Мирмуслим Шермуҳамедов, Муҳаммад Ҳасан, Насриддин Хўжаев, Мирзахўжа Ўринхўжаев...

Тўғриси, кейинги йилларда аввалдан ҳали у раҳбар, ҳали бу раҳбарни кўтар-кўтар қилиб, сониян боқий дунёдан фоний дунёга сафар қилгач, юзига лой чапланяпти. Ўз даврида «Сталин — музаффар отамиз» дейилди. «Сталин — қуёш» деб аталди. «Сен бўлмасанг бу ёруғ олам бўлмасди» дея шеърлар тўқилди. Дунёда неки яхши хислат бор бўлса, шу «доҳий»га бағишланди, Энди ўша кўксига уриб гулдурос қарсак чалган авлод невералари ўз боболари, ота-она ва акалари кўнглининг тубида тошдек чўкиб қолган, айтолмаган гап-сўзларини юзага чиқармоқда. Ёинки Н. С. Хрушчев, Л. И. Брежнев ҳам содиқ ленинчи деб баҳоланди. Уларнинг қўл етмас сийратлари шаҳар ва қишлоқлар, кўча ва хиёбонлар, мактаб ва уйлар тўрига илиб қўйилди. Алқисса, бу сийрат қалб тўридан жой ололмади, балки жамиятимиз жар ёқасига келиб қолганлигини ҳис этдик. Мисолни ўзимиздан ола қолай... Яқин-яқиндагина Шароф Рашидовни кўкларга кўтарган, «Қудратли тўлқин» асарини Ойбекнинг «Қуёш қораймас»идан устун қўйган ва «Шароф Рашидов... билан кўп миллатли совет адабиёти ҳақли равишда фахрланади» деб аюҳаннос солганлардан бири кейинчалик мамлакатнинг йирик анжуманлари минбаридан, ўша фахрланган «раҳбар» шаънига мағзава ағдарди. Мен инсон қалбини, унинг қадриятини ўйлаганда ана шундай боши берк кўчаларнинг ниҳоят кўплигига иқрор бўламан. Кекса фирқа аъзоси Сулаймон ота Азимов ўзининг бегуноҳ қатағон қилинганлиги боисини Усмон Юсупов ЗИММАСИГА юклаётганлиги балки айни ҳақиқатнинг ўзидир. Шу ўринда адиб Комил Икромовнинг ўтган йили чоп этилган «Отам иши» («Знамя», 1988 йил 5 — 6-сонлар) асарида айнан шу гаплар бевосита ўз тасдиғини топади. Усмон Юсуповнинг 1937 йилда босилган «Аксилинқилобчи тўдаларни охиригача қириб ташлайлик» китобчасида шундай сатрларни ўқиймиз: **«Икромов, Файзулла Хўжаев, Исломов, Болтабоев, Каримов, Шермуҳамедов, Турсунхўжаев, Усмонов, Тўрабеков, Сорокин, Ҳасанов, Мирзаахмедов ва бошқа халқ хоинлари қабиҳ, аксилинқилобчи миллатчилар тўдаси фош этилди. Бу тўдага энг ёвуз, жосусларнинг жосуси, энг ҳаёсиз иккиюзламачи ва сотқин — Акмал Икромов бошчилик қилганди». Ёки «Кучларни тўплаш ва кадрлар тайёрлаш ишига асосий эътибор қаратилди. Шу йилларда Икромов ва Файзулла Хўжаев буржуа миллий руҳдаги ёшлар гуруҳини танлайди ва Германияга ўқиш учун йўллайди, халқимизга мансуб тиллаларни уларнинг ўқишига сарфлайди.** Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Сулаймон ота ҳақ сўзнинг бутун қадриятига етаётганлиги, ҳамманинг ва ҳар бир кишининг ана шу руҳда тарбия топиб, камолатга етишини тилаётганлигини чин дилдан ҳис этардим. Бу йўлакнинг этаги дам ланг очиқ, дам ёпиқ. Бу йўлак дам нурафшон, дамодам эса зимистон. Лекин, қандай бўлмасин шу йўл барибир нурафшонликка олиб бориши турган гап. Ҳақиқат эгилади, лекин синмайди, дейилган гап йилларнинг чиғириғидан ўтган.

Гапимиз айланиб адибларга уланди. Шундай бўлиши табиий эди. Ҳамсуҳбатим мухбирлик, муҳаррирлик қилган, биз анча йиллар унутиб, кейинги оз-моз бўлса-да ижод саҳифаларини варақлашга интилаётган Абдулла Қодирий, Чўлпон, Фитрат, Отажон Ҳошим, Боту, Маннон Рамз, Шокир Сулаймон, Лутфулла Олимий, Собир Қодирий, Элбек, Абдулла Қамчинбек, Носир Саид, Санжар Сиддиқ, Ҳабиб Қодирий, Наби Қодирий, Мажид Қодирий, Ғулом Зафарий, Ғози Юнус, Ғози Олим, Ҳусан Ғозий, Қаюм Рамазон, Қосим Сорокин, Исо Шарофхўжаев, Зиё Саид, Муҳиддин Усмонов, Зиё Гимодиев, Юнус Латиф сингари адибу алломалар билан ёнма-ён меҳнат қилган, шеърларини тинглаган, драмаларини орзиқиб кўрган ва «С. Азим» тахаллуси билан қатор тақризлар ёзиб, ўзининг қарашларини билдирган.

— Матбуотда Чўлпоннинг «Ўртоқ Қаршибоев» музикали драмаси ҳақида ҳеч нарса учратмадим. Жумладан, мен бу асар ҳақида 1930 йилнинг ёзида «Қизил Ўзбекистон»да ўз қарашларимни баён этганман. Асарда ахлоқ, айниқса, раҳбарнинг хулқ-атвори биринчи планга қўйилган эди. Бошлиқнинг Ясанам, Тузанам исмли котибалари билан мусоҳабалари ғоят кулгили ва шу билан аянчли очиб берилганди. Чўлпоннинг «Ёрқиной» драмасига ёзган тақризим ҳам 1930 йилнинг бошларида чоп этилди. Чўлпон ҳақида бор ҳақиқатни ўша пайтдаёқ айтганман. Назаримда Чўлпон майда буржуазия пуштасида бош кўтарган. Бу билан у пролетар ҳам эмас, қарол ҳам эмас, миллатчи ҳам эмас деганман. Лекин «Чўлпон — миллатчи» деган овоза кўп янграрди, унинг шу ғояга хослигини на ёзма, на оғзаки исбот этиша оларди. Худди шу кезлари «Чўлпон ҳақида аниқ маълумотга эга бўлиш учун, ҳамма асарларини чоп этиш керак. Исботсиз миллатчи дейишга ҳаққимиз йўқ», деганман.

Абдулла Қодирий ҳақида ҳам сўрарсиз. Тўғри, ўша пайтларда «Жулқунбой» имзоси билан бирин-кетин ҳажвий ҳикоялар, туркумлар чиқиб турарди. «Тошпўлат тажанг нима дейди», «Калвак маҳзум нима дейди» асарларида чапани, ўзи саводсиз, аммо дунёни чақага олмайдиган кишилар тақдири қаламга олинарди, уларни ҳузур қилиб ўқирдик. «Ўтган кунлар» уч бўлиниб чиққан, унинг эълон этилиши билан гуруҳ-гуруҳ ҳолда ўқиларди. «Меҳробдан чаён» ҳам шундай бўлган. Ўша йиллар туғилган аксарият қизларнинг исми Раънолигига эътибор берсангиз асарга баҳони берасиз-қўясиз. Абдулла Қодирий салобатли, зиёли, қора дўппи кийиб юрар, биздан уч-тўрт кўйлак ортиқ йиртган, шу сабабли унга турли саволлар беришни ОДОБСИЗЛИК деб санардик. Усмон Носир эса мендан ёшроқ, кўзлари йирик, тишлари бутун ва маржондек оппоқ, буғдойранг, олов йигит эди. У қизиқ гапларга яйраб куларди. Уни жисман йўқотиш ҳаммамиз учун маънавий йўқотиш бўлганди.

3

Сулаймон Эгамберди ўғли 1958 йили Абдулла Қаҳҳорнинг «Синчалак» қиссаси муҳокамасига тўхталди. Негаки, ана шу муҳокама ҳақ сўзга ғоят интизор ва илтижоли кўзларини тикканди. Сарвар Азимов жумҳурият маданият нозири, Сулаймон Азимов эса муовин бўлиб ишларди. Нозир «Синчалак»ни шахсан ўқиб, фикр-мулоҳазаларини билдириш учун муовинга топширади. Муовин диққат билан ўқийди ва ниҳоят муҳокамага таклиф этилади. Тўғриси, мен муҳокамада иштирок этмаганман, алалхусус, ҳамсуҳбатим фикрини қоғозга туширяпман. Ана шу фикр-мулоҳаза бўйича Иззат Султон «Саида тажрибасиз ўрнига тажрибалигига алмаштириш керак» деган, Асқад Мухтор «Саида ўрнига инструктор даражасидаги одамни» қўйиш зарурлигини уқтирган. Сергей Бородин фикрича Саида номаълум бошлиққа ўхшаб қолганмиш. Сулаймон Азимов эса бутунлай бошқа, қисса МАҲОРАТ БИЛАН ВА ЗАРГАРОНА ёзилганлигини кўндаланг қўйган.

— Биласизми, — деди хиёл кулиб суҳбатдошим, — сўзимни тугатдиму, юқоридан қўнғироқ қилиб чақиришаётганини эслатишди. Бордим, ҳеч ким йўқламабди. Адабиёт ва санъат ўн йиллиги муваффақиятли ўтди. «Синчалак» обрў қозонди ва ниҳоят мени муовинликдан бўшатишди.

* * *

Худди шу кезларда яна бир таниш орттирдим. У Тошкент Давлат дорилфунуни фирқа қўмитаси котибининг ўринбосари Марат Тешаевич Зоҳидов эди. У 15 йил Москвада яшаган. Москва Давлат дорилфунунида ишлаган, 1973 йили ана шу дорилфунун талабаларидан бири жиноий жавобгарликка тортиладию, Марат бу қарорга қарши чиқади, талабанинг ҳақлигига ишонади, юқори ташкилотларнинг эътибор билан кўриб чиқишларини кутади. Бироқ ўша ТУРҒУНЛИК йиллари осонгина жон бермас эди. Қайси йўллар билан бўлса ҳам буйруқбоз тўраларнинг айтгани айтган, дегани деган эди. Худди шу тўрачиликнинг касри Маратга ҳам урди, дорилфунун фирқа қўмитаси Маратнинг бу фаолиятини тегишлича жазолади. Лекин Марат бўш келмади, курашни давом эттирди ва ғолиб чиқди. Тала-

— Синфимизда қизиқ одат бор эди, — ўқувчилик йилларини ҳақида кула-кула гапириб берди Марат. — Чироқни ўчирардик-да, бир варакайига бақиришга тушардик. Бу бир неча бор такрорланарди. Чироқ ёнса яна жим бўлиб қолардик. Шунда ўқитувчимиз ҳаммамизни бирма-бир турғазиб сўроққа тута бошлади: «Сен бақирдингми?». «Йўқ». — жавоб берди биринчи ўқувчи. «Сен бақиргандирсан?», «Йўқ» дейди бошқаси. «Сенчи?». «Йўқ». Навбат менга келди. Мен «Ҳа, мен бақирдим» деб жавоб бердим. «Йўқол синфдан!» Ўқитувчи тўғри сўзлаганим учун мени синфдан ҳайдаб солди. Тўғри айтдим-ку! Ахир ҳаммамиз бақирганмиз. Алам қиларкан одамга! Жаҳл чиққанда ақл қочади, деганлари рост экан. Ташқарида юриб-юриб хўрлигим келди. Кейин аламимданми, ғазабимданми, бирдан қўнғироқни босиб юбордим. Ҳали дарс тугашига вақт бор эди-да. Бундай қарасам ёнимда директор турибди. Миқ этмадим. Директорнинг қўлида таёқча бор экан-ми, бошимга бир туширди. Оҳ! Энди тамом! Ўқувчини урди-я! Кўрсатиб қўяман ҳали, уриш қанақа бўлишини. Ҳукумат аъзоларига хизмат кўрсатадиган шифохона мактабга яқин эди. Калтакланганим бир зумда овоза бўлиб кетибди. Соғлиқни сақлаш нозири шу заҳоти отамга қўнғироқ қилиб безовта бўлмаслигини ва ҳамма ишни ўзи кўриб чиқишини баён этибди. Бошимдаги арзимаган шишни шундай боғлатдимки, кўрган одамнинг эсхонаси чиқиб кетарди. Мактабга келсам, ҳамма ҳайрон. Гўё қаҳрамон бўлиб кетгандайман. Директор ўзини қўярга жой тополмасди. Ахир кимсан, жумҳурият Фанлар академияси президентининг ўғлиман. Орадан кўп ўтмай отам Соғлиқни сақлаш нозири билан «ЗИМ» машинасида келиб қолди. Директорнинг ишдан олиниши табиий. Бирор жазо қўшиб бермасайди деб ҳадиксираётгани аниқ эди. Отамнинг ёнида келган раҳбарлар ҳали ундай қилиш, ҳали бундай қилиш ҳақида тинимсиз сўзлашади. Отам ҳеч кимга эътибор бермади. Мени ёнига чақирди-да: «Бу нима экан?» дегандек боғичларни ечишга тушди. Кўрдики, ҳеч қандай шиш йўқ! Шу пайт отам «Падарингга лаънат! Мен сени шундай тарбиялаганимдан афсусланаман» деди-да, директорга ўгирилиб, узр сўради. Мен кўзларимга ишонмадим. Бу қарғишни отамдан илк бор эшитишим эди, эшитганда ҳам менинг ёнимни эмас, бошқаларнинг ёнини олмоқда эди. Шу-шу ҳақиқат, адолатнинг этагидан тутишга аҳд қилдим.

Марат Тешаевич халқ ҳаётининг энг майда, энг нозик заррасига ҳам катта ишонч, эътибор ва ихлос билан қарайди. Уни одилона ва оқилона ечиш йўлларини қидиради. Тошкентнинг Эски шаҳар муаммолари ҳақида бонг урмаган жойи қолмади. Ахир бу ерда истиқомат қилаётган аҳоли инқилобдан бери газ, иссиқ сув, телефонни хаёлий эртак сингари орзу қилиб яшаб келишяпти. Ҳамма ваъда беришадию, уддасидан чиқишмайди. Ўтган йилнинг январида режиссёр Фил Рис бошчилигида Би-би-си (Бритиш бродкастинг корпорейшин) ходимлари, Ғарбий Германия радиосининг Москвадаги мухбири Иоганнес Гротцки Тошкентга келишди. Марат уларнинг саволларига жавоб қайтарди. Мухбирлар Дархон кўчасида истиқомат қилувчи Нодировлар хонадонида бўлишди, турмуш шароити билан танишишди.

Марат маъмуриятнинг тўралиги, буйруқбозлиги билан ҳам келиша олмайди. Унинг куюнчаклик билан бонг ураётганлиги бежиз эмас. Ахир, бугунги кунда жумҳуриятимизда 9 миллионга яқин киши жон бошига 75 сўмдан кам даромад билан яшамоқда. Бу энг паст даражада яшашни ҳам таъминлай олмайди. Меҳнатга лаёқатли аҳолининг тўртдан бир қисми ижтимоий ишлаб чиқариш соҳасига жалб қилинмаган Одамлар турмушини таъминлашнинг кўпгина масалалари ҳал этилмаган. Бундай муаммолар кўп. Хўш, нега шундай аҳволга тушиб қолдик? Аҳоли турмушининг муносиб даражада бўлишини қачон таъминлай оламиз. Бунинг асосий сабабларидан бири марказий идоралар аҳолининг мунтазам ўсишини инобатга олмаётганлигидадир.

«КПСС ҳаракат дастури асосида миллатлараро муносабатларни уйғунлаштиришни, Ўзбекистоннинг, жумҳуриятда яшаётган барча миллатлар ва элатлар тараққиётининг етилган муаммоларини ҳал этишни таъминлайдиган миллий сиёсатни амалга оширишни Компартия ўзининг энг муҳим ижтимоий вазифаси деб ҳисоблайди». Ўзбекистон Компартиясининг ҳаракат дастуридан ўрин олган бу вазифа ҳар биримиздан катта ишонч ва идрок билан бажаришни кутаётир. Лекин, Марат Тешаевич шу билан ҳамоҳанг яна бир муҳим иш — миллат ўзининг ичидаги муносабатга эътибор беришини ҳам истайди.

— Мен буни бежиз айтаётганим йўқ, — дейди Марат. — Аввалан, талабалар орасидаги вилоятчиликнинг гиж-гижлашдек кўринишларига қарши курашиш керак. Яқинда дорилфунунда шундай воқеа юз берди. Фарғоналик йигит қашқадарёлик қизни севиб қолибди. Улар бир-бирларига кўнгил қўйишибди. Бундан қашқадарёлик талабаларнинг орияти келибди. Пайт пойлаб улар бўлажак куёвнинг бошига темир билан туширишибди. Ана талабаларнинг бугунги қадрияти, эртанги кунига ишонч, эътиқоди!

Марат шу хусусда фирқа ташкилоти умумий йиғилишида сўзлаб шундай деган эди: «Хўш, талабалар нега норасмий уюшмаларга интилишяпти. Шу билан бирга уларга умид кўзи билан қарашяпти. Фирқа ва Шўро ташкилотларидан сесканишяпти. Гап бошқа ёқда. Кўпгина талабалар турмуши ниҳоятда оғир вилоятларда яшаганлар. Улар бу ерда, яъни пойтахтда, бойваччаларнинг турмуш тарзию, асл-башараларини ўз кўзлари билан кўришяпти. Ижтимоий сиёсатнинг ҳаётдаги шахсий манфаатлар йўлида талон-тарож қилинаётганлигининг гувоҳи бўлишяпти. Буни ёшлар яхши билишади. Ўз фойдаси йўлида ҳеч нарсадан тоймас айрим фирқа раҳбарларидан қутулишимиз зарур. Халқни, ёшларни алдашга чек қўйиш керак. Зиддият яратишни тўхтиш лозим».

Марат Зоҳидов ана шундай мазмундаги мактубни жумҳурият фирқа Марказий Қўмитаси биринчи котиби номига ҳам йўллайди. Унда айрим раҳбарлар ҳамон турғунлик даврининг гирдобларидан қутула олмаётганлиги, қайта қуришдек ишга кириша олмаётгани ва буни истамаётганлигини қайд этади. Ҳа, Марат сингари ҚУТЛУҒ ҲАҚИҚАТ йўлида курашадиганлар сафи ортиб боришига ишонаман. Тўғри, бу йўлда муваффақиятсизликлар бўлиши табиий.

В. Цветковнинг ёзишича, академик Андрей Сахаров Горький шаҳридаги сургун пайтида, кунларнинг бирида унинг рафиқаси Елена Боннер иш юзасидан Москвага жўнайди. У базўр купега чиққач, йўловчилардан кимдир академикнинг хотини эканлигини билгач, «Йўқол бу ердан! Мен сен билан бир поездда кетишни ва бир ҳаводан нафас олишни истамайман!» деб чанг солади. Бу бақириқ-чақириқдан сўнг бошқа йўловчилар ҳам тўпланиб, атрофда тилга олиб бўлмайдиган овозлар янграйди. Боннер ҳожатхонага беркинади. Уни бу ердан ҳам ҳайдаш мақсадида «Поездни зудлик билан тўхтатиш керак! У Марказий разведка бошқармасининг жосуси ва ҳозиргина ҳожатжойга ниманидир ташлади! Темирйўлчилар бирма-бир текширишсин!» деган чақириқ атрофни тутади. Вагоноғага раҳматлар бўлсинки, Боннер Москвагача бўлган йўлни махсус хизмат хонасида ўтказади. Таҳқирлаш, ўзганинг устидан кулиш, озор беришни нақадар яхши кўрамиз. Хўш, ўша аюҳаннос солган бемаъни одамлар Сахаровнинг ҳақиқат учун толмас курашчи, ўз эътиқодидан қайтмайдиган ОТАШИН ИНСОН эканлигини билишгач, қай аҳволга тушишган экан. Йўқ, ундай одамлар буқаламун сингари ўз қиёфасини ўзгартириб олишни яхши биладилар. Яна бир воқеа хусусида сўзласам, ишонмаслигингиз табиий! Ишхонага басавлат отахон кириб келди-да, мунгли кўзларини менга қадади. Саломига алик олишим билан яйраб кетди. У яхши сўзнинг гадоси эканлигини ҳис этдим. Отахоннинг исми-шарифи Суннат Камолов. 66 ёшда. 45 йил ўқитувчи бўлиб ишлаган.Самарқанд вилоятидан. 1980 йилдан кўзи ёруғ оламни кўришдан бебаҳра қолган. Ўтган йилнинг бошидан чап, охирида эса ўнг кўзи яна ранг ажрата билиш, ёруғ оламнинг нафосатидан баҳраманд бўлган. Шунинг учун ҳам ундан бахтли одам йўқ эди. Қўйиб берсангиз қуш сингари қанот чиқариб яйраб учарди. Турмуш ўртоғи, яъни Вазира опа ҳам бахтиёр эди. У ўша оғир, мусибатли ва машаққатли онларда ўзини четга олмади, ҳамдам, ҳамдард бўлди. Энди Суннат отанинг ягона илинжи бор: у ҳам бўлса халоскори Гулжамила Комиловага дил изҳорини баён этиш, қалбининг туб-тубидан қизғин миннатдорчилигини йўллаш эди.

Гап айланиб, ўғил-қиз ва невараларга қадалди. Воажаб, отахон ана шу сўз айтилиши билан киприги пир-пиради. Кўз ёши қалқиди. Лекин эр кишиларга минг таҳсинлар бўлсинким, ўзини тутди. Мен ноўрин гапириб, юрагини зақа қилиб, ярасини янгилаганимдан безовталандим, авф этишини хоҳлардим. Бироқ суҳбатдошимнинг дарддан ўртаниб сўзлаётганидан ҳайратга тушдим.

— Болаларим, танишларим ҳолимдан хабар олишмайди!

Бу бошимга гурзи билан урилгандек эди. Наҳот, наҳотки, биз замин юзасидан тирикчилик билан овора-ю сарсон юрган ОДАМЛАР бир-биримизнинг қадримизни, қадриятимизни авайлаб асрамаймиз. Бир парча ер, бир оғиз сўз баъзи бирларимизни дўсту-душман соҳилига ажратиб юборади. Бир қориндан таталашиб тушган оға-ини юз кўришмас бўлиб кетади. Бунга ким жавоб беради, ким? Бунинг учун ким айбдор, ким?! Сиз билан биз эмасми? Ҳаммамиз, мана шу эл-улус, юрт, жамият, замин эмасми? Нега бир-биримизни авайлаб кўкларга кўтармаймиз? Нега ўзганинг ютуғидан қувонмаймиз? Нега ҳасад, бутун борлиғимизни қамраб олган, нега? Нега! Нега!!

Хаёлимда ана шу ўйлар ғужғон ўйнар, ўйлаб ўйимга етолмасдим. Рўбарў турган кўнгли ярим, дили хун, одамнинг ярасига малҳам топиш йўлларини қидирардим. Қидирардим-у, барибир отанинг гапларига негадир ишонгим келмасди, ишона олмасдим. Биз, ҳар биримиз жамиятнинг, эл-улуснинг минтақаларида недир юмушнинг занжирлари билан банд ҳамоҳанг ва ҳамкормиз. Ана шу занжир ҳар биримизни мутлоқ йўргаклаб олган-у, ундан чиқиш йўлларини билолмай ҳайронмиз. Шундай бўлсада, ҳар биримиз, ҳаммамиз бир-биримизга кераклигимизни ҳис эта олишимиз ҳам зарур,. Майли бир-биримизга ёқут, дур ҳадя этмайлик, аммо бир оғиз ширин сўзимизни дариғ тутмайлик. Ана шу бир оғиз сўз, ширин калом, муносабат, юз кўришишнинг ўзи — КАТТА БАХТ!

Суннат ота сўзлаяпти, ишонмаяпман, унинг тўнғич ўғли Нурмат — ўқитувчи. Лапас — юрист, Қизи Сабоат — ўқитувчи. Бердиёр — хизматчи. Саноат — уй бекаси, Шоира, — ўқитувчи, ва яна Шоира хизматчи (минг афсус билан айтайки, фарзандларининг иш жойларини аъйин аниқ кўрсатмаяпман). Иниси Пирмат ферма мудири, Ҳиммат мулла, Ёр-дўстлари, қариндош уруғлари... Ва яна афсуски, эҳтимол Суннат отадан ҳам ўтган бўлиши мумкин. Қарс икки қўлдан, деган гап бор ахир. Лекин, қандай, қай тахлит юз берганини аниқ айтолмайман. ОТАНИНГ, АКАНИНГ, ДЎСТНИНГ, БИРОДАРНИНГ йиллаб азоб чекиб, сўнг ёруғ дунёни кўришга мушарраф бўлган ИНСОН олдида бир оғиз ширин сўзини аяганга, кўриб-кўрмаганга, эшитиб эшитмаганга олганларига ИШОНМАЯПМАН, ИШОНМАЙМАН! ҲА, ИШОНМАЙМАН.

4

Меросимизни ўрганамиз

Чўлпон шеъриятининг илк булоғи

Мана, қўлимда қариб етмиш йил бурун «Туркистон Жумҳуриятининг Давлат нашриёти»да босилган эски бир китоб. Муқовасида шундай ёзувлар бор: «Чўлпон. Булоқлар. (Шеърлар тўплами)». Булар эски ўзбек ёзувида битилган. Шундан сўнг русчада: «Сборник стихотворений «Ключи» на узбекском языке» ёзуви бор.

Хўш, атиги эллик саккиз саҳифадан иборат (тахминан, ярим табоқ атрофидаги) шеърлар жамланган бу тўплам қай жиҳатлари билан ўқувчини ҳайратга солади? Мен уни ўқиб, йигирманчи йилларда ниҳоятда буюк шоир деб саналган, асарлари туркий тилли бутун Осиёга кенг ёйилган туркиялик Тавфиқ Фикрат ва озарбайжонлик Муҳаммад Ҳодининг нафасини туйдим. Чунки Чўлпоннинг бу ерга жамланган шеърлари, китобнинг илк саҳифасидаёқ таъкидланганидек, «Шарқ учун» аталган; «Жаҳон фотиҳлари чангалида эзилиб ётқон Шарқ ўлкаларига бағишлайман» дея яна бир бор Чўлпон бу тўплам мавзусини, маслак йўлини, муддаосини аниқ билдирган. Тарихдан маълумки, асримиз бошидаёқ Оврупо империалистлари зулмидан озод бўлиш учун жуда кўп Шарқ ўлкаларида инқилобий ҳаракат бошланган эди. Эрондаги, Туркиядаги, Ҳиндистондаги халқ ҳаракатларини эсланг. Турк, форс, ҳинд, афғон адабиётини кўздан кечирсак, йигирманчи йилларда «мазлум Шарқ» мавзуси шоирларнинг асос дарди, бош мавзуси экани, бу умумий мавзуда Чўлпон ҳам, Фитрат ҳам («Ҳинд ихтилолчилари», «Чин севиш» драмаларини эсланг), бошқа шоирларимиз ҳам қалам тебратганининг гувоҳи бўламиз. Гапнинг қисқаси, бу тўпламдаги бошланғич «Бўзилган ўлкага» ва кейинги «Амалнинг ўлими», «Ёнғин», «Тўфон», «Гэлиюрсанг» каби барча шеърларда фақат Туркистон ўлкаси эмас, шоирнинг ўзи таъкидлаган «жаҳон фотиҳлари чангалида эзилиб ётқон Шарқ ўлкалари» тасвирланган.

Чўлпоннинг бу тўпламига «Туркистон» кундалигида (№ 207.10. 12.1923 йил) Вадуд Маҳмуднинг «Чўлпоннинг «Булоқлар»и» деган тақризи босилган. В. Маҳмуд китобни жуда яхши баҳолаб, жумладан, шундай деган:

«Бу кун ўзбек адабиётига яна янги бир тўн кийгизилди. Чўлпоннинг «Булоқлар» отлиқ янги бир шеър тўплами босилиб чиқди.

Чўлпон ўзбекнинг янги шоиридир. Шунинг учун ўзбек элининг бугунги руҳи, ҳоли, сезгиси «Булоқлар»да қайнайдир. Ўзбек тили, ўзбек оҳанги «Булоқлар»да сайрайдир, ўқийдир. Ўзбекнинг руҳий тўлқунлари бунда кўпурадур, кўклар томон учадур, кўтариладир. «Булоқлар»да ўзбек сезгиси англайдир, созлайдир, титрайдир...»

Қуйида эълон қилинаётган шеърлар Вадуд Маҳмуднинг Чўлпон ижодига нисбатан билдирган фикри ҳаққоний эканлигига далолатдир.

Абдулҳамид ЧЎЛПОН

АМАЛНИНГ ЎЛИМИ

Кўнглимда йиғлагон малаклар кимлар?
Шарқнинг оналари, жувонларими?
Қаршимда инлаган бу жонлар кимлар?
Қуллар ўлкасининг инсонларими?

На учун уларнинг товушларинда
Ўткан асрларнинг оҳангги йиғлар?
На учун ёзмишнинг ўйнашларинда
Ҳар юруш кўнглимни ништардек тиғлар?

Кенглик хаёллари учдими кўкга?
Бутун умидларни ёвлармн кўмди?
Мангу тутқунликка кирдими ўлка?
Хаёлда порлаган шамлармн сўнди?

Кечанинг жон олғич қоронғилиғи
Нажот юлдузини хаёлми билди?
Шунча тутқунларнинг ҳаққи, ҳақлиғи
Бир ҳовуч тупроққа қурбонми бўлди?

Оҳимнинг ўтидан чиққан шуълалар
Шарқнинг кўкрагида бир жой топмасми?
Кўксимдан қисилиб чиққан наъралар
Ухлаган диллар‌га силжиб оқмасми?

Ҳар кеча кўкларда ўйнағон юлдуз,
Айтар эди менга: «Эрклик юлдузи —
Тутқун эллар учун само қундузи,
Кўнгилда қолғуси унинг бир изи».

У бир из кўзимнинг нурларидан ҳам
Юксакдир, мен уни ўпмак истайман,
Агар топилмаса, бу юртлардан ҳам
Кўчуб, йироқларга кетмак истайман...

Йиғлағон, инглаган амал қизими?
Кўкдаги юлдузлар унинг изими?

Қизларнинг дафтарига

Кўнгил, тинмас кўнгил, энди етар, кўз тикма гулларга,
Гўзалдир, ёшдир ул гуллар, фақат алданма ўнларга
Ки қизғонмас, кўнгил қўймас сенингдек оқ кўнгилларга!

ЯШАЙИШ

Оғир-оғир ва фақат қайғидан йироқ уйқу,
Нечун узоқлара қочдинг, ки кўп ёмондир бу!

Кўзим очилди, бироқ кўрмадим гўзалликни,
Кўнгилда яъс ила, кўрдим бутун тубанликни...

Йўқ эрмас эрди гўзаллик билан чиройлилиқ,
Фақат улар тубида жилваланди ҳайвонлиқ...

Кулуб қарар эди дунёси гоҳ-гоҳлари,
Фақат кулушлар ичинда фиғон ва оҳлари!

Нечун очилди кўзим, қайға кетди уйқуларим?
Бу уйғонишда тўлуб тошди, ошди қайғуларим...

БИТДИ!

Бер қўлингни, шу титраган қўлим билан сўнг дафъа
Бир қисайин, сўнгра ортиқ у қўлларға тегмак йўқ.
Кўзларингни сўнг мартаба тушур хира кўзимга,
Кўкрагимга кирпикларинг сўнг мартаба отсун ўқ.

ОППОҚ ОЙ

Қучоғингда қалтирайман, титрайман,
Ортиқ сендан безди кўнглим, «оппоқ ой»[1]
Йўлни очсанг, энди бундан кетаман,
Кўклам яқин келган дейлар — бир қорой!

Кўкдан тушкан енгил — оппоқ парлардан
Қудрат қўли сенга кўйлак тўқуйдур,
Учуб келиб узоқ-яқин ерлардан,
Бир тўп қарға «мадҳиянг»ни тўқуйдур.

«Кўклам яқин!» деган сўзни эшитиб,
Кўзларингга замҳарирдек ёш келди.
У ёшларинг «чумак» бўлуб, уюшиб,
Осилдилар... бўйнинг ерга эгилди.

Ҳовуз юзи икки қарич муз бўлғон,
Ёш болалар тойғонишиб ўйнайлар,
Увушуб, тўнгуб мачитдаги чол ўлган,
Етим қолғон болалари йиғлайлар.

«Жар» қишлоқнинг йўлида ҳам, шаҳарга
Қаймоқ ва сут келтиргучи бир бола
Тўнгуб ўлган, ҳар кун эрта саҳарда
Шундай қилиб бир неча жон йўқола...

Қучоғингда жуда совуқ «оппоқ ой»,
Кўклам келсин, бир суюнай, бир ўйной!..

1. «Оппоқ ой» — қиш маъносида.

ИШҚ ЙЎЛИ

(ЭРКИН ШЕЪР)

Сабрнинг косаси тўлғондир,
Бу оғир айрилиқ туйдирғон.
Оҳ, қанча ғазаблар бўлғондир,
Гўзалим, хабаринг бўлмоғон!

Оч ахир, очғил, ким кўнглингни:
Бир нафас ўзимни унутай,
Унутмоқ бутунлай «ўзлик»ни,
Оҳ, шундай нажотни мен топай.

Кечалар... кечалар, оҳ, сонсиз ва ойсиз,
Бир кеча менга худди бир йилдир.
Қайтариб айталар: «Кечалар — рўёсиз —
Олдингда...» Кўп оғир бир йўлдир!

Эй дарвиш, бу йўлда биргина йўлчи — сен,
Кетабер, бир куни сўнгига етарсан!..

АЛДАНИШ

Беш йиллик ёнишим бир йил учунми?
Эркалаб ўткувчи бир ел учунми?
Кўзимга кўринган саробми эди? —
Мен шунга алданиб тоғлармн ошдим?

Севгимнинг боқчаси харобми эди? —
Шул боқча ичида йўлми адашдим?
Кўзимни ўрағон кирпикми эди, —
Ёки кўк тусида пардами эди?

Кўнгил шу чоққача тирикми эди, —
Жоним кўклардами, тандами эди?
Қўлимни тегиздим... Одам эди-ку!
Кўзимда ўйнағон бир нур эди-ку!

Сезгимда соғ, тетик, бардам эди-ку:
Бўйнимға қўл солғон бир ҳур эди-ку!
Нега мен сезмадим? Ўт эмасмиди?
Шул ўт ичидаги мен эмасмидим?

Каъбамга осилғон бут эмасмиди?
Бутни «тангри» деган мен эмасмидим?
Мен уни хаёлий, тотли бир севиш,
Илоҳни муҳаббат, ишқ билан севдим,

Беш йил!.. Шунинг учун беш йил англайиш,
Ёниш, куйишларим... Оҳ, энди билдим.
Оҳ, энди билдим, ким барчаси хаёл,
Барчаси бир тотли, роҳат туш экан!

Кет, йўқол кўзимдан, ҳақиқат, йўқол,
Бағримга ботмоқда оғули тикан!
Чиндан-да мен букун ёлғизми қолдим?
Чиндан-да у ўтли севги битдими?

Чиндан-да турмушдан оғзими олдим?
Чиндан-да умидим буткул кетдими?
Чиндан-да кўнглимда севги ўтлари,
Чоғсиз ўчиб қолган шамдек ўчдими?

Чиндан-да каъбамнинг санам, бутлари
Кул парча бўлдими, буткул кўчдими?
Чиндан-да мен бу кун севмасми бўлдим?
Чиндан-да муҳаббат ўтими сўнди?

Чиндан-да мен бу кун тиканми юлдим?
Кўнглим бу алданишга, оҳ, қандай кўнди?
Севгимнинг яшаши бир йилми эди?
«Ғув» этиб ўткучи бир елми эди?

Кўкимизда ҳануз учмай қараб турғон юлдузнинг
Кўр юзини, айрилиқнинг кўзи билан сорғойғон...
Сен кетасан, юлдуз учар, ёлғизликда ташлонғон
Ўксугингга ҳаёт бермас ёғдулари кундузнинг...

Бер қўлингни, сўнг мартаба ёлғиз қолғон ўксукка,
От ўқингни сўнг мартаба, алам куткан кўксимга!..

Тўпловчи ва нашрга тайёрловчи Тоҳир ҚАҲҲОР.

Хабарингиз бўлса, яқиндагина Москва шаҳрининг Пушкин майдонида хўрандаларга тез хизмат кўрсатадиган «Макдоналдс» ресторани очилди. Ресторан бир кунинг ўзида 15 минг кишига холис хизмат кўрсата олади. «Европача», «Японча», «Жанубий Американча» деб номланган 3 та катта залларнинг ўзи 700 кишига мўлжалланган.

Суратда: ресторан соҳибалари ўзлари тайёрлаган таомларни намойиш қилишмоқда.

В. Созинов сурати.
(ТАСС суратхроникаси).

Лукма

ҲЕЧДАН КЕЧ ЯХШИМИ?

ЖУМҲУРИЯТ АЛОҚА НОЗИРЛИГИ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

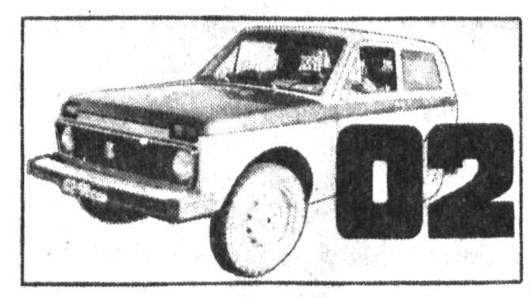
Ватанимиз пойтахтидан юборилган мактуб жумҳуриятимиз пойтахтига неча кунда келади? «Уч кунда», дерсиз. «Бир ҳафтада, ўн, ўн беш кунда», дерсиз... Аммо биров: «Бир йилда келади», деса ишонмассиз. Муболаға қилишга ҳаққимиз йўқ, бироқ шу нарса аниқ. Москвадаги нуфузли идораларнинг биридан 1989 йилнинг 29 декабрида редакцияга юборилган хат роппа-роса бир ойу икки кун (1990 йил 31 январь) деганда ўз эгасини топди. Тўғри, мактуб Тошкентга сал илгарироқ 17 январда етиб келган. Аммо номаълум сабабларга кўра, ушбу сана кўрсатилган муҳр ёнида юқоридаги «31. 1. 90. 10» белгили иккинчи муҳр ҳам «мана ман» дегандек кўрк бўлиб турибди.

Ушбу ҳолатга дуч келмаганимизда, балки қуйидаги далилга ҳам тўхталмаган бўлурмидик. Нима денг, 1989 йилнинг 20—22 декабрларида редакциядан жумҳуриятнинг Хоразм вилоятига жўнатилган қутловлар 1990 йилнинг 5 январида эгаларига бориб етди.

Бундай дарбадар хатлар қанча экан? Афсуски, аниқ маълумотга эга эмасмиз. Балки, бу нарса Ўзбекистон ССР Алоқа нозирлигидаги ўртоқларга аёндир. Ёки «Ҳеч бўлмагандан кеч бўлгани ҳам афзал» маталини маъқул кўришаётганмикин улар?

С. РУСТАМОВ.

Ички ишлар нозирлиги оператив маълумотларидан

Оилавий чайқовчилар

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН АССР Ички ишлар нозирлигининг картотекасидан яна икки чайқовчининг иши жой олди. Аввалига Тахтакўпир ноҳия ички ишлар бўлими социалистик мулкни ўғирлашга ва чайқовчиликка қарши кураш ходимлари С. Пауешовани вино-арақ маҳсулотлари билан чайқовчилик қилганлиги учун қамоққа олган эдилар. Бу аёл К. Маркс номли совхоз марказидаги ўз уйида «вазифасини бажараётганида» қўлга тушган эди. Ўзига хос дўконга айлантирилган бу уй тинтув қилинганида 7 минг сўмлик камёб моллар топилган ва тортиб олинган.

Бироқ бу нарса оилавий чайқовчиларга ёқмаганлиги очиқ-ойдин кўриниб қолди. Шу боисдан эртаси куни С. Пауешованинг тутинган ўғли З. Бўронбоев тартиб посбонларига «ўз онасини жиноий жавобгарликдан халос этиш мақсадида» 10 минг сўм пул берди. Қорақалпоғистон АССР прокуратурасининг тақдимномасида шу нарса очиқ-ойдин айтилган. З. Бўронбоев ўша заҳотиёқ ушланган. Унинг уйи тинтув қилинганида 100 килограммдан кўпроқ ҳинд чойи, 11 яшчик арақ, 13 қути сариёғ, болаларнинг колготкилари, қимматбаҳо газламалар топилди ва тортиб олинди.

Жиноят устида қўлга тушдилар

ЖИНОЯТ қидирув бўлими ходимлари Булунғур ноҳиясида ўғрилар бир хонадонни шилиб кетишга уринаётганида уларни қўлга туширдилар. Ўғрилар жуда чаққон ва шафқатсизлик билан ҳаракат қилишарди — қўлларига қурол олиб, уйларга бостириб киришар, у ердаги одамларни калтаклашар, қимматбаҳо нарсаларни олиб кетишарди. Лекин бу гал уларнинг пайига тушилган эди. Яшин тезлигида ҳаракат қилингани сабабли ўғрилар қурол ишлатишга улгура олмадилар. Тўрт киши қўлга олинаётганида улардан ниқоблар, иккита қирқма милтиқ, резина таёқлар тортиб олинди. Ўғриларни қўлга тушириш ишига милиция капитани Аҳмаджон Юсупов раҳбарлик қилди.

— Самарқанд жиноий қидирув ходимлари йил бошида анча самарали ишладилар, — деди вилоят ички ишлар бошқармаси жиноий қидирув бошқармасининг бошлиғи В. У. Ҳайдаров. — Енгил автомашиналар ҳайдовчиларига олти марта қароқчиларча ҳужум қилган гуруҳ ушланди. Одатда ҳайдовчини калтаклашиб, машинани олиб кетишар ва унинг эҳтиёт қисмларини ажратиб олишарди. Жиноятчилар жуда ёш бўлиб, асосан мактаб ўқувчиларидан иборат. Улар орасида техникум талабалари ва бир ишчи бор. Жиноятчи гуруҳ 11 кишидан иборат эди.

Уйларни ўғирлаш билан шуғулланган тўрт кишидан иборат яна бир гуруҳ тугатилди. Улар «Олий ўғрилик маълумотига» эга бўлиб, илгари судланган кишилар экан.

Самарқанд милицияси учта жиноий гуруҳнинг шу даражада тез фош этилишини мол-мулкни ўғирлашга қарши кураш махсус бўлинмасининг тузилиши билан боғламоқда. Бўлинмага милиция подполковниги Э. Т. Тўхтаев бошчилик қилди. Унинг ихтиёрига тажрибали терговчилар, техника бериб қўйилган.

«Гардкам»нинг тугатилиши

Ашаддий қиморбозлар қай даражада усталик билан иш кўришмасин, барибир қутилиб қолиша олмади. Қўрғонтепа ноҳия ижроия комитети ички ишлар бўлими оператив ходимлари пухта ўйлаб, аниқ иш олиб боришлари натижасида қиморбозлар гуруҳи фош этилди.

...Навоий номли колхоз ҳайдовчиси Арслон Қоратоев хонадонининг дарвозаси маҳкам беркитиб қўйилган эди. Эшик зулфида катта қулф осиғлиқ турар, ҳовли қоп-қоронғи, уйда гўё ҳеч кимса йўқдек эди. Лекин хабар жуда аниқ берилганди — оператив группа раҳбари, милиция капитани Маҳаммаджон Юнусов бунга ҳеч шубҳа қилмаганди. Кўп ўтмай, бунга ишонч ҳосил қилишди: уйда жуда катта қимор ўйини авжига чиққанди. Ўртада тўпланган пулга даврада ўтирганлар очкўзлик билан қарашар, ана шу пул учун жанг борарди. Кейинчалик ўртада бир ярим минг сўмдан ортиқ пул борлиги маълум бўлди. Уларни давлат фойдасига тортиб олишди.

Қўрғонтепа умумий овқатланиш корхонасининг буфетчиси Б. Аҳмедов, қўшни Ленин номли колхоз аъзолари Н. Эрназаров, Ҳ. Юсупов ва М. Турсунов, шу ердаги йигирув-тўқув фабрикасининг слесари З. Муҳиддинов, 36-автокорхона ҳайдовчиси Н. Турсуновлар ўйинда қатнашаётган эдилар. Ўйинга тошкентдан кафетерий ходими С. Матмусаев, Ильичевскдан пайпоқ фабрикаси мастерининг ёрдамчиси Ш. Аҳмедов ва бошқалар ҳам келишганди.

— Арслон Қоратоевнинг уйида илгари ҳам қиморбозлар тўпланиб туришарди, — дейди участка инспектори Асилбек Қувватов. — Аввалига уни огоҳлантирдик ва жарима солдик. Афтидан, бизни тушунгандек кўринди. Лекин текин пул уни ўз домига тортдими, виждонини унутиб қўйди. Энди қонун олдида жавоб беришига тўғри келади.

Андижон области.
ЎзТАГ мухбирлари.

ТВ

23 ФЕВРАЛЬ — ЖУМА
СОВЕТ АРМИЯСИ ВА ҲАРБИЙ-ДЕНГИЗ ФЛОТИ КУНИ

● ЎзТВ I

11.30 Зоология. Ўрта Осиё қушлари. 12.00 «Ўзбекистон». Телевизион киножурнал. 12.10 «Эътиқод анатомияси». Ҳужжатли фильм («Ўзбектелефильм»). 12.30 Физика. Ёруғлик квантлари. 13.00 «Ойижон, мен тирикман». Бадиий фильм («Беларусьфильм»).

* * *

17.00 «Солдат бўлиб туғилмайдилар». Кинопрограмма. 18.00 Кўрсатувлар программаси. 18.05 «Вернисаждаги ўғрилик», «Эҳтиёт бўлинг, товонбалиқлар», «Ғаройиб саргузашт». Қўғирчоқ фильмлар. 18.35 «Қайта қуриш ва матбуот». 19.15 «Бугун — Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз флоти куни». Қизил Байроқли Туркистон ҳарбий округи сиёсий бошқармасининг бошлиғи, генерал-лейтенант А. И. Захаров сўзи. 19.30 «Ахборот» (рус тилида). 19.45 «Бу ёруғ оламни асранг». Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз флоти кунига бағишланган кўрсатув. 20.30 «Ахборот». 20.50 «Мардлар қўриқлайди Ватанни». Мусиқий программа. 21.30 Москва. «Вақт». 22.00 «Бўстон». Тележурнал. 23.10 «Алоҳида эътибордаги зонада». Бадиий фильм («Мосфильм»). 00.45 Кўрсатувлар программаси.

● ЎзТВ II

19.00 «Техника ижодиёти мактаби» (рус тилида).

Тижорат видеоканали

19.30 «Маданият саройида байрам». Кўрсатув Олмалиқ кимё заводининг 20 йиллигига бағишланади. 20.45 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Баҳорни қаршилаб».

● МТ I

7.00 «120 минут». 9.00 Қизил Байроқли Туркистон ҳарбий округи ашула ва рақс ансамблининг концерти. 9.20 «...16 ёшгача ва ундан катталар». 10.05 «Қуёшли шамол». Олти серияли телевизион бадиий фильм. 3-боб — «Оддий иш кунлари». 11.15 «Хотира тинч қўймайди». СССР Қуролли Кучлари Марказий музейидан репортаж. 11.30 «Жанговар сафдошларим менинг». Киноконцерт. 12.30 Ғалабанинг 45 йиллигига. «Политрук Василий Клочков». Ҳужжатли фильм. 13.00 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати. 13.30 Талабларингизга биноан такрорланади. СССР халқ артисти, композитор Р. Паулс концерти. 15.25 «Ғолиблар». 16.25 Мультфильмлар: «Шамоллар хўжайини», «Фил ва Кўпикча». 16.45 «Қувноқ стартлар». 17.30 «Бугун — Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз флоти куни». 17.45 «Коинот иродаси». Бадиий фильм («Беларусьфильм»). 18.55 «Коллаж» (реклама, эълонлар, ахборот). 19.00 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати. 19.30 «Солдатлар куйлаганда...». Солдат қўшиқлари фестивали. 21.30 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати. 22.00 Долзарб интервью. 22.10 «Туташ нуқтаси». Жангчи-кантемировчилар ҳақида. 22.25 «Бу бўлган... бўлганди...». 22.45 «Нигоҳ».

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.

Ўқув программаси

9.15 «Кун тартиби». Илмий-оммабоп фильм премьераси («ЛНФ»). 9.35, 10.35 Адабиёт. 5-синф. К. Г. Паустовский. «Мешчера томони». 10.05 Инглиз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун. 11.05 Инглиз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун. 11.35, 12.40 Теварак-атроф билан танишув. 1-синф. Нон ҳамма нарсадан азиз. 11.55 «Мишель Габриэль ҳикоя қилади...». Инглиз тилида кўрсатув.

* * *

13.00 Такрорий телефильмлар сеанси. «Менинг кўчам» («Мосфильм»). 14.15 Л. Зорин. «Цитата». Моссовет номли Давлат академик театрининг фильм-спектакли. 16.15 «Инқилоб фуқаролари». Бадиий фильм (Свердловск киностудияси). 17.40 «Коллаж» (реклама, эълонлар, ахборот). 17.45 Икки марта Қизил Байроқли А. В. Александров номли Совет Армияси академик ашула ва рақс ансамблининг концерти. 18.40 «Сирли сайёҳ». Телевизион ҳужжатли фильм. 5-фильм. 19.00 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати (сурдо таржимаси билан). 19.30 СССР Олий Совети сессиясида. Танаффус пайтида (20.30) — Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Сеҳрли найча».

ЁШ ЛЕНИНЧИ

«Молодой ленинец» орган ЦК ЛКСМ Узбекистана

Издается на узбекском языке

МАНЗИЛГОҲИМИЗ:
700083. ТОШКЕНТ
ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32-УЙ

ТЕЛЕФОНЛАР: ҚАБУЛХОНА — 32-56-58
ХАТЛАР БЎЛИМИ — 32-54-65

513500 НУСХАДА ЧОП ЭТИЛАДИ
ИНДЕКС: 64607

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил байроқ орденли босмахонаси.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Р — 03120

Д. — 23185.

Муҳаррир Жаббор РАЗЗОҚОВ.